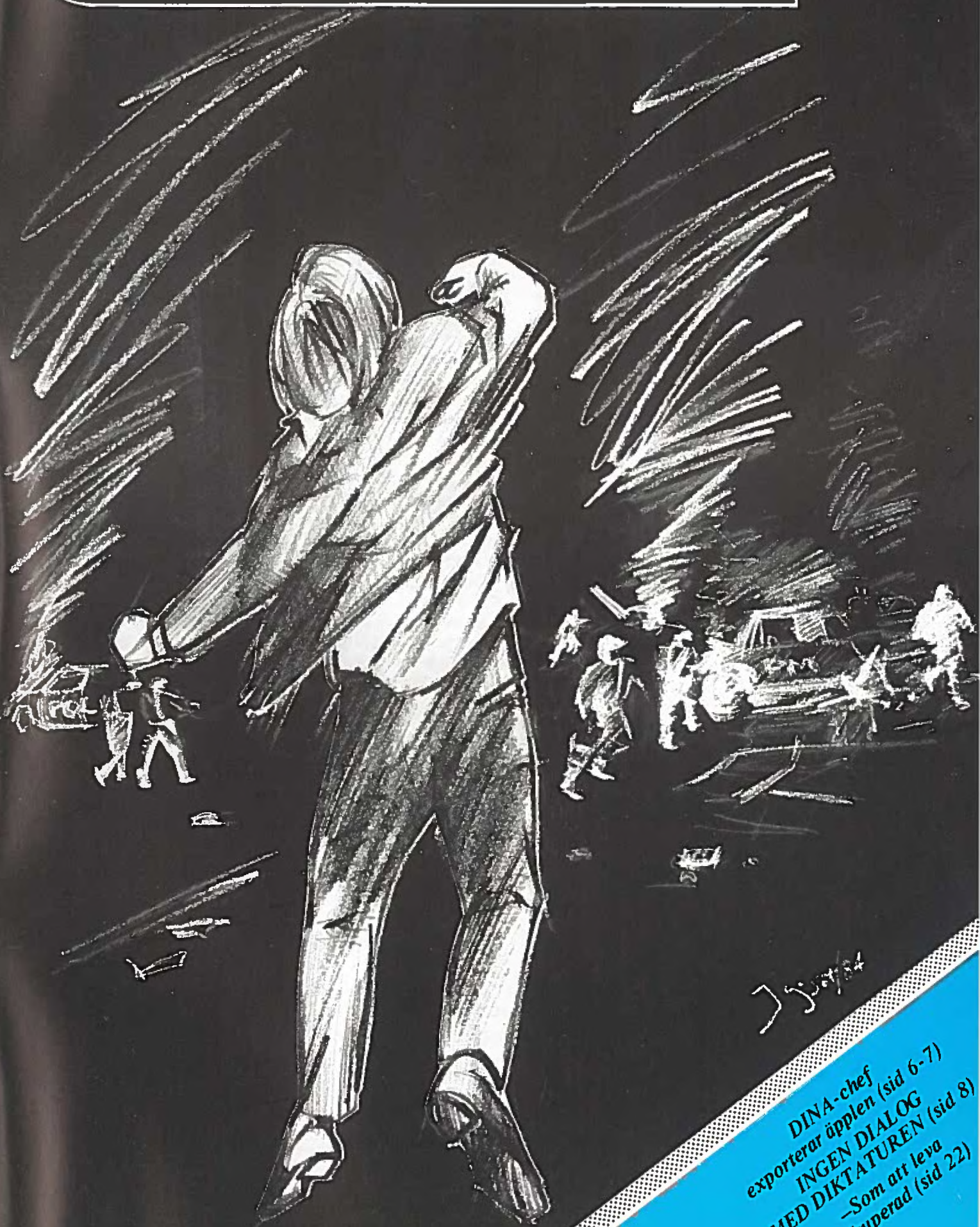

CHILE BULLETTINEN

Ärg 11 — Nr 3-1984 — Pris 10 Kr

25/84

DINA-chef
exporterar äpplen (sid 6-7)
INGEN DIALOG
MED DIKTATUREN (sid 8)
—Som att leva
ockuperad (sid 22)

CHILEKOMMITTEN

Adress: Box 622, 101 28 Stockholm

Telefon: 08-40 53 04

Besöksadress: Barnängsgatan 23

Chilekommittén bildades som solidaritetsorganisation i december 1971. Efter militärkuppen den 11 september 1973 är Chilekommittén en del av den internationella solidaritetsrörelsen för motståndskampen i Chile. Chilekommitténs målsättning är att politiskt och materiellt stödja motståndskampen i Chile samt att sprida lärdomar om den chilenska arbetarklassens kamp före och efter militärkuppen.

Insamlade medel går oavkortat till motståndskampen inne i Chile. Chilekommitténs plattform är: BEKÄMPA IMPERIALISMEN, STÖD MOTSTÅNDET, BOJKOTTA DIKTATUREN, FRIGE DE POLITISKA FÅNGARNA, STÖD DET CHILENSKA FOLKETS KAMP FÖR SOCIALISM, STÖD ARBETARRÖRELSEN I CHILE.

Insamlingar:

Pg 65 39 28-2 Chilekommitténs solidaritetsfond

Pg 88 72 33-5 Chilekommitténs kampfond. Konto för löpande verksamhet, etc.

CHILE: 11 september
KAMPEN GÅR VIDARE!
Omslag: Ignacio de Acha

CHILEBULLETINEN

ISSN 0345-2050

Telefon: 08-40 53 04

Ansvarig utgivare: Margareta Björling

Redaktion: Margareta Björling, Ingvar Enghardt, Sergio Ramirez, Karin Wahlgren.

Layout och montering: Ignacio de Acha

Repro och sättning: Carlos Mejlas

Omslag: Ignacio de Acha

Pressläggning: 24 augusti 1984

Tryckeri: Tryckop, Stockholm

Prenumerationspris: 40 kr för 4 nummer framåt.

Stödprenumeration: 100 kr för 4 nummer.

Betala på postgiro 50488-6, Chilebulletinen. Ange från vilket nummer prenumeration skall börja.

Adressändringar sändes till: Chilekommittén, Box 622, 101 28 Stockholm.

Ledare

VÅREN KOMMER!

— Jag är en soldat, men det som är vitt är för mig vitt och det som är svart är svart, deklarerade nyligen Augusto Pinochet i en intervju för *New York Times*.

Om Pinochet fortfarande har kvar förmågan att se verkligheten som den är tvingas han konstatera att framtiden verkar mest svart för den regim han leder. 11 år efter den blodiga militärkupp som förde Pinochet till makten står han mer isolerad än någonsin.

Den skräck hans dödspatruller och säkerhetspolis tidigare spridit släpper allt mer. Gång efter gång har oppositionen manat till nationella protestdagar mot diktaturen. Gatorna i Santiago har svartnat av människor som trotsat tårgas och kravallpolis för att demonstrera sitt förakt och sin avsky för sitt lands regering.

Sätten att protestera på är många — väggarna fylls med slagord, barnen hålls hemma från skolan och ur fönster och portar hörs en trotsig och öronbedövande kakafoni när husmödrar med grytor och kastruller hamrar ut sin vrede mot regimen.

Pinochet blir allt mer ensam i sitt presidentplats. Forna vänner bland de mer välsituerade chilensarna vänder sig från honom i takt med att folkets protester växer och den chilenska ekonomin vittrar sönder.

Men det innebär inte att förtrycket minskar. Likt ett vilddjur som trängts in i ett hörn slår regimen tillbaka med de enda medel den känner — våld och terror.

Oppositionsledare arresteras, fackföreningsmedlemmar och medlemmar i vänsterpartier fängslas och misshandlas. Och kravallpolisens automatgevär är laddade med skarpa skott. När demonstrationerna tvingas tillbaka ligger alltför ofta några av demonstranterna kvar, badande i sitt eget blod.

11 år efter sitt maktillträde fortsätter våldsregimen i Chile att skörda nya offer.

Därför måste också den internationella solidariteten med det kämpande chilenska folket fortsätta. Med upprop, demonstrationer och protester måste vi fortsätta att rikta den internationella opinionens uppmärksamhet på vad som sker i Chile. Diktaturens brott måste brännmärkas, motståndet stödjas.

Just nu håller vintern på att släppa sitt grepp i Chile, våren bryter fram. Men det är inte en vår som andra. Oppositionen försöker enas för att få till stånd en generalstrejk över hela landet, början till det definitiva slutet för Pinochets våldsregim. Det är en vår som för med sig förhoppningar om förnyelse, framsteg och frihet för det chilenska folket.

Kom med och gör den 11 september till en kraftfull manifestation till stöd för dessa förhoppningar:

NED MED DIKTATUREN!

BRÖD, ARBETE, RÄTTVISA OCH FRIHET!

BEKÄMPA USA-IMPERIALISMEN!

STÖD DET CHILENSKA FOLKETS KAMP!

Pinochet behöver tröst!

Den här affischen delar vi ut gratis
(50x70cm).

• Skriv eller ring så skickar vi,
så långt lagret räcker.

'I thank you, Bigbrother'

Fyll på kampfonden!!! Pg 88 72 33-5

innehåll

- 2 Ledare
CHILE
4 En fackförening föds:
Det började i Pudahuel
6 -- Ät inte Pinochets äpplen!
8 Självförsörjande barn
USA - LATINAMERIKA
10 Latinamerikansk militarism —
USAs verktyg

- NICARAGUA**
12 Fem hårda år
KULTUR
15 "Slätten i Lågor" (Recension)
BOLIVIA
16 Den försvunne presidenten
CHILES ARBETARE
18 Slagna men aldrig besegrade
20 **NYHETER
& KOMMENTARER**
Samerna:
22 En kämpande urbefolkning

▽ Bolivia: I väntan på den 190:e statskuppen. Foto: José Barrios.

En fackförening föds:

— DET BÖRJADE I PUDAHUEL

I mitten av 70-talet införde Pinochet-diktaturen en form av "nöd hjälpsarbete" för att få tillgång till billig arbetskraft för kommunala arbeten. För familjeförsörjare kallas det POJH och för ogifta PEM. PEM-arbetare tjänade ca 200 kronor i månaden och POJH-arbetare det dubbla.

När dessa arbetare började organisera sig och ställa krav slog regimen till och avskaffade PEM. 63 000 arbetare kastades tillbaka i arbetslöshet och desperation. I Santiago träffade jag Alfredo och Fernando viceordförande och kassör för en fackförening för POJH, PEM och arbetslösa i en av de norra förstäder.

"Det hela började på allvar i november", säger Alfredo. Situationen för oss som arbetade inom POJH och PEM hade varit så dålig under så lång tid att vi alltmer började tala om strejk. Lön som ska utbetalas var 14:e dag fick vi oftast inte på den dag den skulle betalas, det var svårt att få ledighet för att söka ett vanligt arbete och dessutom hade arbetstiden succesivt höjts från fyra till sju timmar per dag.

Vi försökte organisera oss inom kommunen — de stora arbetsplatserna gick i spetsen eftersom dom där inte kan kontrollera arbetarna på samma sätt som vid de små.

Under de sista två veckorna i november lade CNT (Nationella arbetarkommandot) och Bustos fram sin kravlista till presidenten. En av punkterna var minimilön för alla chilenska arbetare — det var den centrala punkten för att mobilisera oss inom POJH och PEM.

Pudahuel var den kommun i norra stor-Santiago där man först lade ned arbetet, de stödde sig på CNT:s krav på minimilön om 12 000 pesos per månad (ca 1200 sv kr). En vecka efter började vi i vår kommun också lägga ned arbetet för att solidarisera oss med dem. Vi var ju inte alls organiserade, så jag skrev ett papper med samma krav som de ställt i Pudahuel ef-

tersom det var helt riktiga krav. Vi tog 20 kopior för att lämna till de andra stora arbetsprojekten i kommunen. När vi kom dit upptäckte vi till vår överraskning att alla hade lagt ned arbete. Vi kallade till ett möte med två representanter från varje stort arbetsprojekt. Alla kom. På mötet valde vi en styrelse och beslöt om en arbetsplan för att nå ut direkt till alla arbetare. Vi kallade till ett stormöte, till det kom 4000 arbetare.

Det stora misstaget vi begick var att vi beslutade inleda förhandlingar. På det sättet lyckades dom (myndigheterna) dra ut på tiden och slutligen avskedade de hälften av alla POJH-arbetare och PEM avskaffades i hela landet. Eftersom kampen fördes i 18 kommuner var det nödvändigt att bilda "La Metropolitana", den regionala samordningen. Styrelserna i de 18 kommunerna bildade den. Den hårda kampen började den 7:e och La Metropolitana bildades den 20:e december.

Inom POJH var vi tidigare 8 000 och i PEM 12 000 sysselsatta. När vi kallade till stormötet nådde vi inte ut med informationen till framför allt PEM-arbetarna och de som arbetade i små arbetsprojekt. Vid den största arbetsplatsen fanns ca 200 arbetare, på de flesta 40-50 och så en massa småprojekt med bara några stycken.

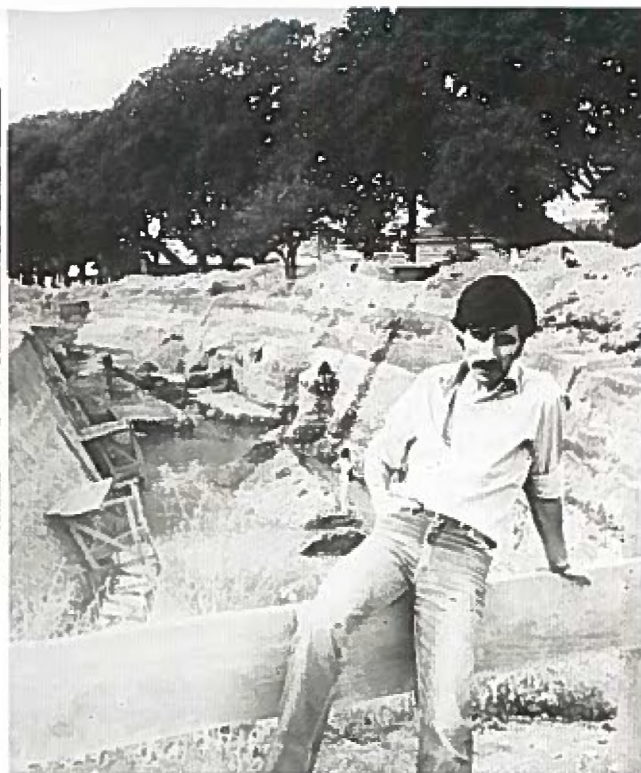
"Jag tror att vi begick många misstag då vi inte såg de politiska lösningarna medans det jätte bland alla arbetare, vi gick inte ut i några massiva protester utan gick in för förhandlingar. Till och med efter det att de slagit till med avskedandena så ville alla gå och tala med borgmästaren trots att beslutet tagits högre upp."

"Det är först nu som det verkliga organiseringsarbetet börjar", säger Fernando, "men det är svårt eftersom vi inte har några ekonomiska resurser. Vi vill gå ut med en bulletin till alla arbetarna så att de kan delta i kommunikationen, veta vad styrelsen gör, vilka mål vi arbetar för, vart rörelsen är på väg och varför vi haft en nedgång. Men det har varit svårt att få ihop pengar till papper, eftersom vi inom POJH tjänar 4 000 pesos i månaden kan vi inte ta ut mer än 1 peso i avgift. Ett annat problem var att hela styrelsen fanns bland de 4 000 avskedade. Nu har de återanställt 3 000 av POJH-arbetarna och alla utom en från styrelsen finns med. Vi kan alltså arbeta ute bland våra medlemmar igen. Det lyckades för oss att komma in igen därför att myndigheternas svartlister "försvann" — de gick helt enkelt upp i rök." □

Lena Lindgren

Kommunal dikegrävning för 200 kr/månaden...

Kanalbygge i Temuco. För 400 kr/månaden...

Foto: Ingvar Enhardt

FAKTARUTA

POJH — Plan de Obras para Jefes de Hogar

nödhjälpsarbete för familjeförsörjare, månadsinkomst totalt 4 000 pesos (400 sv kr), utbetalas varannan vecka.

PEM — Plan de Empleo Mínimo

nödhjälpsarbete för ensamstående, 2 000 pesos/mån.

Fackföreningens krav:

1. Minilön på 12 000 pesos/månad samt att PEM uppgår i POJH.
2. Vi kräver att utbetalningarna sker den 15:e och 30:e i månaden. Eller närmaste vardag.
3. Att utbetalningen sker på arbetsplatsen och att den dagen blir ledig så att arbetarna i lugn och ro kan hämta sin lön.
4. Att en bonus om 2 000 pesos utbetalas två gånger om året, nationaldag och jul.
5. Vi kräver att våra skulder avseende ljus, vatten och avbetalningar efterskänks.
6. Att arbetssituationen förklaras som allmän katastrof och att man i enlighet med lagen använder 2 procent av statsbudgeten för att lindra vår bedrövlige ekonomiska situation.
7. Att vårt arbete skall respekteras och ha ett produktivt syfte inom vår kommun (bostadsbyggnad, inrättande av verkstäder för sömnad, skomakeri, etc).
8. Att våra barns skolgång skall vara gratis på alla nivåer.
9. Att vi får ett intyg som visar våra rättigheter, (ungef "avtalsbok").
10. Att gravida arbeterskor skall ha rätt till sex veckors ledighet före barnsbörd och tolv veckor efter med bibehållen full lön. Vidare skall kvinnors arbete värderas lika med mäns, utan att därför behöva vara fysiskt tungt eller hälsofarligt. Det skall inrättas tillsyn för i arbetsprogrammen samsatta kvinnors småbarn.
11. Att våra löner skall vara beskattningsbara så att vi får rätt till följande förmåner som vi nu förlorat:
a) barnbidrag; b) resebidrag; c) lunchbidrag; d) livs- och invaliditetsförsäkring; e) allmän rätts-hjälp; f) fri läkarvård och tandvård.
Förmånerna under e) och f) skall omfatta även arbetarens kärnfamilj.
12. Vårt arbete som fackliga ombud skall inte störas av repressionsorganen ej heller skall arbetarna känna sig hotade på sin arbetsplats eller vid löneutbetalningarna genom onödig närvaro av poliser.
13. Svar på denna kravlista vill vi ha senast den 15 december 1983.

POJH-Quinta Normals verkställande kommité

Chilensk
fackledare:

—ÄT INTE PINOCHETS

Ricardo Lecaros var ordförande i metallarbetarförbundet i Chile och en av ledarna för den fackliga organisationen CNS.

Han fängslades och hotades tills han för tio månader sedan såg sig tvingad att fly till Sverige med sin familj.

Mot bakgrund av att det åter börjar höras krav på svensk bojkott av chilenska varor och stoppat handelsutbyte med Chile, bad vi att få Ricardos syn på denna fråga.

Ricardo Lecaros

ChB: Om vi går tillbaka i tiden, så var det väl 1977 som det togs ett beslut i CNS (den chilenska fackliga topporganisationen) att begära en internationell bojkott av den chilenska regimen. Denna vädjan riktades till fackliga rörelser runt om i världen. Vad har den lett till?

— Vad det handlade om var en ekonomisk och politisk bojkott av en regim som förföljer sitt eget folk. Landet ekonomi var bara till för att tillfredsställa en mycket liten grupps behov. De internationella fackliga organisationerna beslutade samma år att tillmötesgå CNS:s begäran. Det gjordes en stor kampanj i många länder. Sedan kom de politiska elementen in i bilden. Tex har FFI (Fria Fackföreningsinternationalen) deltagit i beslutet om bojkott, men tillämpar det för närvarande inte på något sätt. Ta tex de västtyska metallarbetarna som tillhör FFI, de producerar u-båtar till den chilenska juntan.

De italienska arbetarna däremot har framhärdat. De tillåter ingen chilensk koppar att komma in i italienska hamnar. Det är hamnarbetare och metallarbetare som genomför denna bojkott, samtidigt som de också är medlemmar i FFI.

Vi i den chilenska fackföreningsrörelsen menar att det just nu är oerhört viktigt att bojkottrörelsen får liv igen och ges stor vikt. Det handlar inte bara om att göra uttalanden och fördöma regimen i Chile, utan också om att vara konsekvent i handling. Man bör vara uppmärksam på att det finns internationella politiska intressen som verkar i motsatt riktning. Men det chilenska folkets kamp är också en politisk realitet. Kanske har informationen om denna kamp många gånger varit dålig, kanske har man inte trott att den är i stånd att störta diktaturen, men fakturen är, att stora ansträngningar görs i Chile, man kämpar hårt. Men diktaturen lägger en järnhand över allt och alla, och denna järnhand kan den lägga över det chilenska folket bara tack vare det politiska och ekonomiska stödet från utlandet. Detta kan inte få fortsätta. Solidariteten måste åter börja praktiseras. Chile måste få börja om på nytt, byggas upp igen. En den Andra republikens Chile, eftersom den första dog för tio år sedan.

Men det finns många knep och finter för att kringgå bojkottkravet.

Ja, inga säger väl att de stöder diktaturen. Man är bara intresserad av att göra en bra affär, tex få köpa varor till ett billigt pris.

— Just precis. Vi är väldigt medvetna om att Chiles ofantliga utlandsskuld som uppstått för att göda de privilegierade klasserna och militären, den skulden kommer inte det chilenska folket att känna sig ansvarig för, eftersom den inte på något sätt bidragit till att tillfredsställa våra behov. Detta kommer vi arbetare i ett framtida demokratiskt Chile naturligtvis att diskutera seriöst, men jag tror att vi kommer att inta denna ståndpunkt.

Det verkar som om det skulle behövas en samordning av bojkottrörelsen i Europa.

— De europeiska folken, som så djupt har känt av den fascistiska diktaturens förbannelser borde förstå oss. Man kan undra om det solidariska stödet ges på grund av politiska intressen eller på grund av medkänsla med de chilenska massorna. Vi kan se idag att det finns många som, trots det chilenska folkets kamp, bara är intresserade av en lösning som gynnar deras egna intressen. De bryr sig mindre om ett massakerat folk än om sina egna affärer och investeringar i landet.

Tror du att ett initiativ till bojkott kan tas i ett enda land, eller måste det gå genom "toppen", dvs de internationella fackliga samordningsorganens ledningar?

— Det viktigaste är att det alls blir av. Men det är förstås också en fråga om attitydförändringar hos de politiska och fackliga ledarna, så att de överger sin vacklande och tveksamma inställning till bojkott.

Det är också oerhört viktigt att arbetarna utvecklar sin medvetenhet, speciellt de som arbetar på en högteknologisk nivå, så att de inte lånar ut sin yrkeskunnighet och sina intellektuella gåvor till en diktaturregimen som Pinochets.

När jag var i Chile gladdes jag vid tanken på den goda frukten jag skulle sätta i mig. Men det fanns ingenstans något att köpa, utom på sin höjd små, dåliga äpplen.

— Därför att det bästa exporteras. Som jag sa, utomlands åter man äpplen på det chilenska folkets bekostnad.

Skulle en bojkott bland svenska konsumenter bidra till att utveckla den här medvetenheten?

— Jag tror att de svenska konsumenterna skulle kunna klara sig utan den goda chilenska frukten några år, tills diktaturregimen faller. För den som idag konsumerar chilenska livsmedel, han bidrar till hungern i Chile. Många har nu att äta tack vare att andra hungrar.

ÄPPLEN!

Ett av de största odlarna av exportfrukt i Chile kallar sig "Cooperativa. Vad betyder det? Att det är ett kooperativ?

— I Chile menas i allmänhet med det begreppet ett arbetskooperativ på landet, där jordbrukarna ger varandra ömsesidig hjälp. De affärsmässiga sk kooperativen som exporterar frukt, tillhör de maktavande ekonomiska grupperna.

Även fruktsektorn kontrolleras nu av militären. Manuel Contreras, skaparen av DINA (den fruktade säkerhetspolisen, numera CNI) en av männen med de mest blodbesudlade händerna i Chile, innehar ett företag för fruktexport. Det startades av familjen Pruzzo och heter United Trade Co.

Detta är bara ett exempel på hur korruperad fruktsektorn är. För fruktexportens skull hölls USA-dollar på ett fast pris under tre år i följd tex.

Många CNI-agenter har satt upp export-importfirmor för att kunna öppna filialer i de länder som tagit emot många flyktingar, och på så sätt lägga upp ett infiltrationsnät för att spionera på chilener i exil. □

FAKTARUTA

Den största importprodukten från Chile är koppar och kopparmalm tillsammans. Därefter kommer frukt, där importvolymen ökat markant de senaste åren främst äpplen. Vid tiden för kuppen 1973 importerade Sverige praktiskt tagit ingen frukt från Chile. Dessa siffror visar klart ökningen:

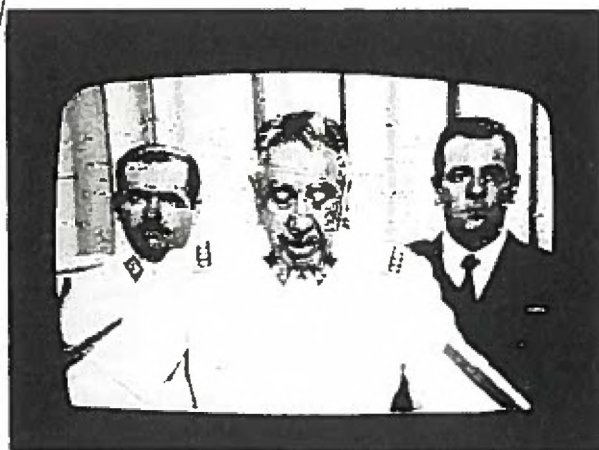
1973	2,9 milj
1980	12,5 milj
1983	52,5 milj

New Zealändska äpplen kommer i april och kostade 1983 6:17/kg. Chilenska äpplen kommer i mitten av mars och kostade 4:60/kg.

Även på Europamarknaden är det på 80-talet som Chiles andelar börjat stiga. Chile är nu marknadsledande vad gäller frukt under tiden mars-juli.

Källa: Statistiska Centralbyrån

då man som medlem tycker sig ha förlorat överblicken. Men det är nog nödvändigt att det blev så ty utan Konsum hade de privata affärskedjorna kunnat hålla högre priser och sämre kvalitet.

Att Konsum nu vuxit sig stor och handlar med de flesta varor är på ett vis skrämmande

○ Karin Wahlgren
och Ingvar Enghardt

Se "Öppet brev till KF", sidan 21

I krisens spår: Självförsörjande barn

I mitten av 1981 började "den chilenska ekonomiska modellen" att vackla. Den kapitalistiska "moderniseringsprocessen" som Pinochet så triumfatoriskt hade utropat, brakade ihop. Det hopp som alla världens reaktionärer hade hyst om det "Chilenska ekonomiska undret" gick upp i rök tillsammans med det inhemska storkapitalets trots att dessa kretsar och de utländska monopolbolagen hade åtnjutit de gynnsammaste villkor man någonsin sett. De sociala konsekvenserna har varit förödande, en standardsänkning som hårdast speciellt drabbat barnen och de unga.

Ekonomiska krisens omfattning

Som främsta uttryck för den chilenska ekonomiska krisen finner vi att:

1.—Bruttonationalprodukten (BNP) 1982 sjönk med 14,3 procent. (Statistik från Nationella Centralbanken). Nedgången 1983 uppskattas av Ekonomiska fakulteten vid Chiles Universitet vara ytterligare 2,6 procent.

2.—Enligt företagarförbundet SOFO sjönk produktionen i tillverkningsindustrin våldsam från krisens början och fram till 1983, hela 18,7 procent.

3.—Utrikeshandeln har minskat starkt som följd av den allmänna nedgången i de ekonomiska aktiviteterna, den låga köpkraften och en politik som söker minska underskottet i betalningsbalansen genom att vältra över bördan på befolkningen. Många ekonomiska aktiviteter kör på halvfart med ökad arbetslöshet och hunger som följd.

Trots att importen alltså har reducerats, så kvarstår underskottet i betalningsbalansen. Inför de minskade utländska kreditmöjligheterna, skär regimen ner på importen vilket ånyo drabbar produktionen genom brist på maskiner och reservdelar utifrån. Exporten är inte längre "den bärande balken" i den chilenska ekonomin. Diktaturen drömmer om bättre priser på exportprodukterna, ffa på koppars, eftersom man inte kan förvänta sig en förbättring av produktiviteten på grund av bristande investeringar i de tunga industri-sektorerna, som och i fallet med koppargruvorna, görs i en alltför långsam takt eller helt uteblir. Men dessa förhoppningar har föga med verkligheten att göra, som CEPAL konstaterat: "Den långsamma tillväxten i den internationella handeln och den protektionism som tillämpas av de kapitalistiska länderna försvårar att en nationell återhämtning skulle kunna ske via exportintäkter". ("La crisis mundial y América Latina". Notas de CEPAL Nr 378/379, juni 1983.)

4.—Företagens räntabilitet övergick under åren 82-83 till att visa minus, enligt analys från studieavdelningen vid Handelsbörsen i Santiago. Den genomsnittliga förlusten (negativa räntabiliteten) var 1982 14,38 procent och första halvåret '83 fortsatte denna negativa trend enligt rapporten. (Tidningen "El Mercurio", 27 augusti 1983.)

5.—Det avtal som skrevs under vid omförhandlingen av utlandsskulden betyder att räntorna för utlandsskulden kommer att ta 70 procent av det totala värdet av varuexporten i anspråk. Från och med 1985 måste landet börja med amorteringar (avbetalningar) på utlandsskulden med 2 miljarder dollar per år till vilket måste läggas ytterligare 2 miljarder i räntor. Med denna nivå på amorteringar och räntor kommer den vinst som exporten ger inte att räcka till.

6.—Investeringslusten är praktiskt taget slut. Investeringskvoten var 1982 12,8 procent och ännu lägre 1983, medan den mellan 1975-1977 i genomsnitt låg på 14 procent och som lägst sjönk till 13,6 procent (1977). Man kan inte förvänta sig att investeringstakten skall höjas eftersom detta skulle kräva att man kunde få ökade krediter utifrån, eller att de direkta investeringarna från utlandet skulle öka, eller att det direkta sparandet skulle öka. Men inte ens den mest glödande anhängare till regimen kan tro på en ökning av utlandskrediterna. Och i varje fall skulle eventuella krediter huvudsakligen gå till de astronomiska räntorna på utlandsskulden och bara till en ytterst liten del till investeringar. Att de direkta utländska investeringarna nu skulle öka verkar föga troligt med hänsyn till den instabila politiska situationen i landet. Beträffande en eventuell framtida ökning av sparandet, som nu befinner sig på bottenivå, så kan det i praktiken uteslutas eftersom företagen har en mycket begränsat utrymme för att spara, då de opererar med minimal

räntabilitet, och i majoriteten till och med går med förlust. De är djupt skuldsatta och räntorna är skyhöga. Det enskilda sparandet är helt lamslaget. Större delen av befolkningen har alltför små inkomster för att kunna lägga undan något. Man har inte råd ens med det allra nödvändigaste. Dessutom är misstroendet gentemot sparkassor och banker grundmurat genom krisen.

7.—De avtal som diktaturen har skrivit under dels med de fackliga organisationerna och dels de skyldigheter man åtagit sig gentemot de internationella bankerna under omförhandlingsprocessen med utlandsskulden har blivit en broms för varje försök att få fart på den chilenska ekonomin, eftersom avtalen binder regimen att fortsätta en politik med lönejusteringar i takt med prishöjningarna och att upprätthålla kreditrestriktioner och skära ner de offentliga utgifterna.

8.—Arbetslöshetens gissel har drabbat arbetarna under hela diktaturperioden med åtminstone 15 procent av arbetsstyrkan sysselsatt. Under 1983 nådde arbetslösheten 31 procent. Ett mått på det sammanbrott som diktaturens ekonomiska politik har lidit är att arbetslösheten under folkregeringens tid vid kuppen 1973 var nere i 4 procent.

9.—De arbetandes köpkraft har drastiskt reducerats sedan militärdiktaturen installerade sig och än värre sedan den aktuella krisen började. Deras realinkomst har hela tiden sjunkit. Reallönerna har varit mycket lägre än de som existerade under president Freis period.

10.—Den chilenska ekonomins beroende-ställning har ytterligare accentuerats. Detta märks främst inom finanssystemet. Man har nu nått en nivå på skuldsättningen som landet inte har möjlighet att klara av. Amorteringar av den nuvarande skulden är bara möjliga om man kan få ytterligare lån till dessa amorteringar. Man har alltså fallit offer för den värsta ockrarparasitism som det utländska kapitalet kan uppvisa.

Några konsekvenser av den ekonomiska krisen

Följderna av diktaturregimens fördärliga och misslyckade politik har blivit hunger och misär. Försämringarna är av många slag och drabbar folket på alla livets områden. Svårast drabbas dock barnen och ungdomen.

1.—Den extrema fattigdomen finner man idag hos en stor del av befolkningen: 21 procent, enligt officiella siffror och 38 procent enligt CIEPLANs studier. Det vill säga, mer än en tredjedel av chilensarna lever idag i en extrem fattigdom.

2.—Barnens näringssituation blir för var dag allt svårare, vilket har medfört en ökad dödlighet och undernäring.

3.—Barnen och ungdomen är de som drabbas hårdast av den ekonomiska krisen. Degraderingen av familjen (arbetslösheten) har lett till en försvagning av föräldraauktoriteten, till att modern blir irriterad och förbittrad. Hemmet blir otrevligt att vara i. Tvånget att skaffa bröd för dagen tvingar barnen till ett vagabonderande tiggarliv, med drogmissbruk, alkohol och prostitution och brottslighet i följe.

4.—De unga människorna känner sig begränsade i sitt sociala handlande. De kan inte syssla med det en ung människa normalt gör, studier, att utveckla sig, att roa sig, rekrea sig, och så vidare. Alltför tidigt tvingas de ut i de vuxnas värld, tvingas att bidra till familjens försörjning, vilket kan orsaka upproriskhet och skuld-känslor och leda till sociala avvikelser (drogmissbruk, alkoholism, etc).

5.—Hos barnen medför föräldrarnas arbetslöshet och nöden att de drabbas av störningar i sitt känsloliv, av undernäring och skador av en kall och fuktig bostad. De vår svårigheter i skolan med skolkningar, de kommer allt för tidigt in under arbetsmarknadens hårda villkor.(*)

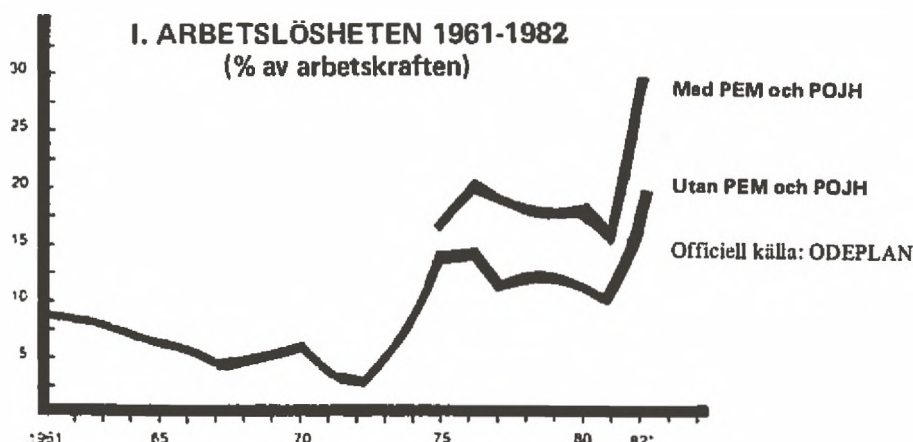
Det går inte att föra en dialog med diktaturen

Denna dramatiska situation förklarar varför större delen av chilenska befolkningen vill gör slut på regimen och utrota den grund på vilken den byggt sin ideologi. Endast så är det möjligt att bygga en ny demokrati och finna en lösning på den sociala, ekonomiska och politiska krisen. För att återuppbygga ett nytt samhälle krävs en mobilisering av ett folk som är herre över sina egna nationella tillgångar och aktivt deltar i utarbetandet av och kontrollen av det nationella politiska livet. Därför är det omöjligt att föra en dialog med en regim som den nuvarande. Man kan inte samtala med eller försonas med en sådan som Pinochet eller dem som håller honom vid makten. Det enda som återstår är nu att kämpa med all kraft för att störta diktaturen. Solidaritetsrörelsen i Sverige har sin givna plats i denna kamp. □

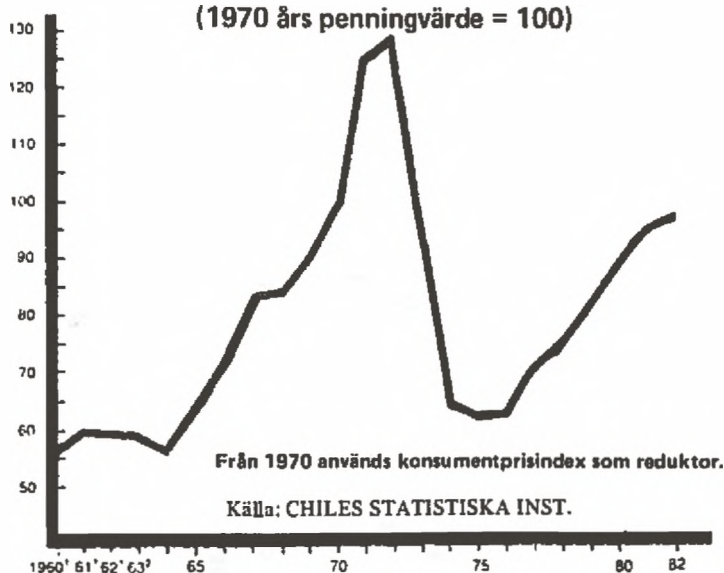
(*) Se vidare
sid 20 detta nr.

Sergio Ramírez

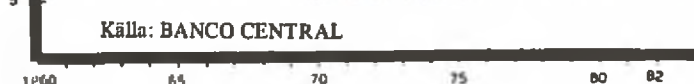
I. ARBETSLÖSHETEN 1961-1982 (% av arbetskraften)

II. LÖNEINDEX (1970 års penningvärde = 100)

III. INVESTERINGSKVOT TIDEN 1960-1982 (1 % av BNP)

Latinamerikansk militarism —USAs verktyg

Ett starkt hinder för arbetarklassens och de revolutionära rörelsernas och partiernas utveckling i Latinamerika har länge varit militarismen.

Den moderna militarismen är ett komplicerat fenomen. Vilka är dess ekonomiska, sociala och politiska rötter? Vilka klassintressen står bakom? Hur starka är banden till Washington? Vi skall se lite närmare på vilken roll militären i allmänhet har och speciellt hur det förhåller sig i Latinamerika.

Det står utan vidare klart att den moderna militarismen är ett barn av kapitalismen, som använder sig av militären i två funktioner: dels för sina konflikter med grannstaterna och dels internt som ett instrument i de härskande klassernas händer för att slå ner alla slags ekonomiska och politiska strävanden från de underkuvades sida. Men utöver att vara ett organ för den lokala, reaktionära storbourgeoisin och godsägarklassen skall vi finna att de också tjänar de utländska transnationella företagens intressen. Detta hänger samman med de latinamerikanska nationernas beroendeställning.

Militariseringsprocessen i Latinamerika når allra längst efter installationen av auktoritära militärregimer av fascistisk typ, vilket skett i tur och ordning i ett antal länder.

Det är inte svårt att se att militariseringen i Latinamerika är nära avhängig av Förenta Staternas aktuella strategigentemot denna sin "bakgård". Av och till blir de latinamerikanska regeringarna utsatta för påtryckningar från representanter för monopolföretagen, när dessa behöver ett "lämpligt investeringsklimat". För att leva upp till förväntningarna tillsetts då militärdiktaturer, vilket skett under de senaste 60-70 åren i olika länder (Brasilien, Chile, Uruguay, Argentina, Bolivia, etc). I dessa projekt ligger huvudrollen hos de väpnade styrkorna som påtar sig att upprätthålla en speciell och konstlad "ordning". Man slår ner på de arbetande när dessa kräver en förbättring av sina levnadsvillkor, man intervenerar i deras organisationer och försöker att splittra dem.

Samtidigt och under beskydd av de olika militärregimerna lägger man om

den ekonomiska modellen till att få en mer USA-vänlig profil, vilket bl.a. innebär ett nerbrytande av protektionistiska tullbarriärer i dessa länder, samtidigt som de nationella ekonomierna får lämna plats för en tilltagande transnationell monopolisering. Detta leder till ökad arbetslöshet, ökande utsugning, sjunkande reallöner och minskad köpkraft hos befolkningen. Arbetarklassens utarmning leder i sin tur till att små och medelstora företag går i konkurs.

Liknande processer, där militären ges ett ökat inflytande över livets alla plan, sociala, ekonomiska, kulturella, politiska, har förekommit även i så kallade "representativa demokratier", exempel Colombia, Peru (efter 1980), och flera andra. I de här fallen tar alltså militären inte styran direkt i sina händer men utövar genom andra medel ett påtagligt inflytande över ländernas interna och externa politik. Detta motsvarar alltid den inhemska storbourgeoisins och det till denna knutna utländska kapitalets intressen, vilket som vi sett drabbar de folkliga skikten.

USA har ett vitalt intresse av att vidmakthålla de latinamerikanska regimerna. För att stärka dem och samtidigt göra dem mer salongsfärdiga försöker man att förse dem med en ideologi. Sålunda har vi fått doktrinen om den "nationella säkerheten"; en doktrin som härrör från de nordamerikanska rådgivarna. Den anpassas till och ges olika namn i de olika länder där den skall praktiseras. Alltså har ideologerna uppfunnit namn som "inre fronten", "preventivt krig", "ideologiska gränser", "den inre fienden" och "begränsad demokrati". Syftet är ständigt det samma: att krossa och skingra

de folkliga organisationerna för att skapa lämpliga villkor för Förenta Staternas ekonomiska herrar.

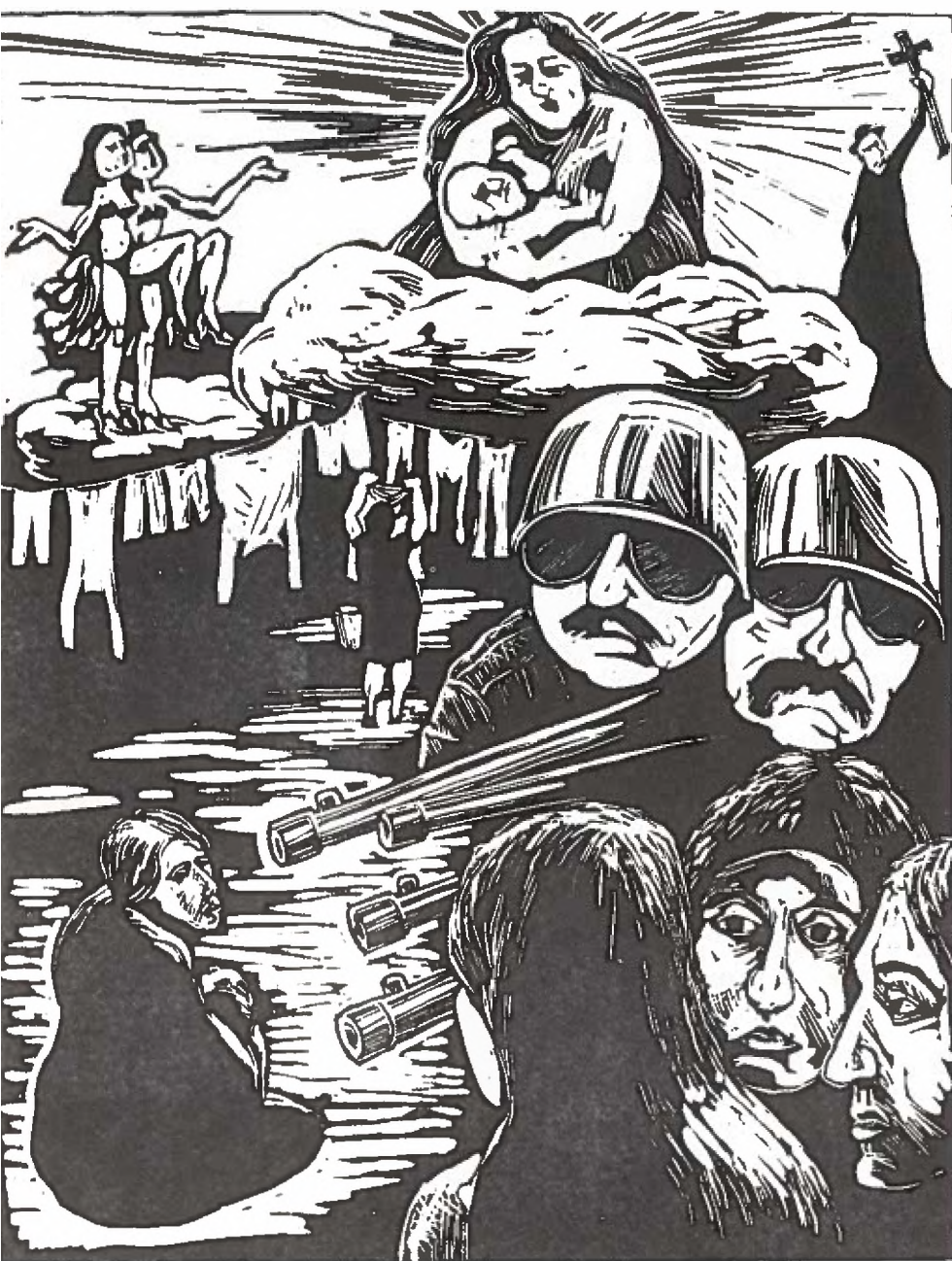
Vapen istället för bostäder och skolor

Om vi kastar en blick på de olika latinamerikanska ländernas budgetar så finner vi en rubrik som ständigt ökar: utgifter för att underhålla och modernisera den militära apparaten. Upprustarna och deras levantörer begagnar sig av historiska territoriella konflikter och håller ett öga på grannländerna för att inte bli efter. Redan detta medför en kapprustningstendens.

Enligt SIPRI, Stockholm, har militärutgifterna för de kapitalistiska länderna i Latinamerika mer än fördubblats under de senaste 10 åren 1973-1982 (dvs från 8800 miljoner dollar till 18500 miljoner dollar). Om vi tar siffrorna land för land så hade Argentina militärutgifter på 9800 milj dollar; Brasilien, 1500 milj; Chile, 1700 milj; Mexiko, 1500 milj; Venezuela, 920 milj; Peru, 850 milj; Colombia, 199 milj).

Honduras rustningskostnader har under perioden 1973-81 ökat till över tre gånger sin ursprungliga volym: från 30,2 till 99,8 miljoner dollar. Detta förklaras naturligtvis av den roll Honduras tilldelats i USAs aggressionsplaner mot Nicaragua för att krossa dess revolution.

Det är inte svårt att räkna ut att för de pengar som lagts ner på vapenköp etc så skulle tex flera generationer latinamerikaner ha kunnat beredas en utbildning till högsta möjliga nivå, man skulle ha kunnat utrota de endemiska sjukdomar som nu hemsöker befolkningar-

Träsnitt: N N

na, det skulle inte som i dag behöva finnas miljoner av män och kvinnor utan arbete, utan bostad eller svältande människomassor som mejas ner av sjukdomar.

Ett politiskt instrument för de ekonomiska monopolen

I Latinamerika har upprustningen såväl interna som externa orsaker. Framför allt utvecklas den därför att de makt-havande är fixerade vid bruket av våld som huvudinstrument för att hålla de folkliga massorna nere, så att de inte hotar storbourgeoisins och det utländska kapitalets intressen. Samtidigt kan man låta sina militärer utträtta vissa uppdrag, åt USA. Vi minns hur Colombia på 50-talet deltog i den nordamerikanska aggressionen mot Korea och hur i dag några länder bidrar till att förvirra det politiska läget i Centralamerika genom att ge sitt stöd till interventionspolitiken

mot Nicaragua (Honduras, Guatemala) eller till ockupationen av Grenada (Jamaica, etc).

Hur var det möjligt att de väpnade styrkorna lät sig förvandlas till ett simpelt instrument för de inhemska och utländska ekonomiska intressena?

I de systematiska ansträngningarna att behålla sin kontroll, har de härskande grupperna använt sig av olika omständigheter av ekonomiskt, socialt politiskt och ideologiskt slag.

1) För att stärka pakten mellan de högre officerarna och bourgeoisins intressen, har man erbjudit de förra poster inom styrelserna för nationella och transnationella bolag. Ett litet skikt av officerare kommer alltså att känna sig som inte bara tjänare utan som en integrerad del av den härskande gruppen.

2) De högre officerarna har fått sig itutat att de väpnade styrkorna är den enda kraft som kan garantera "nationens

intressen", det vill säga genomdriva storborgarnas, godägarnas och deras utländska allierades projekt. Man har uppmanat de väpnade styrkorna att bryta de konstitutionella hinder som begränsar deras direkta politiska aktiviteter, och utnämnt dem till att bära flaggan i "kampen mot den internationella kommunismen".

3) På grund av sin sociala härkomst har en del av de äldre officerarna och somliga av de nypromoverade svårt att identifiera sig med arbetarklassens intressen och bekymmer. Vid urvalet av officersaspiranter försöker man konsekvent att tillämpa ett selektivt system som gynnar dem som verkar ge största garantierna åt de härskande klasserna. Tusentals officerare har genomgått de specialskolor som drivs av USA i Panama och andra länder. I dessa är ett av syftena att förbereda aspiranterna på att de "måste räkna med situationer som inte tycks ha någon annan lösning än de militära". Det var dessa "lösningar" som tillämpades i Chile 1973 och i andra av kontinentens republiker där kontrarevolutionen sattes i verket.

Folken på offensiv mot militarismen

Trots allt skulle det vara fel att tro att majoriteten av de latinamerikanska militärerna finner sig väl i den roll som de tilldelats. Även om de progressiva strömningarna inom de väpnade styrkorna ännu inte kan visa sig öppet, finns det tecken på att de existerar och att de förstärks. Många latinamerikanska militärer har likväl visat var de står, så som den panamanske generalen Omar Torrijos, officerare och generaler som mexikanen Lázaro Cárdenas, guatemalanen Jacobo Arbenz, dominikanen Francisco Caamaño, bolivianen Juan José Torres, peruanen Juan Velasco Alvarado, vilka alla under en tid ledde sina respektive länder och spelade en viktig roll i de händelser som genom sin bredd och betydelse blivit inskrivna i folkens befrielsehistoria.

Under 80-talet breddas de krafter som bekämpar militarismen. Det har skapats bättre villkor för att denna plåga skall kunna undanröjas och det politiska och sociala livet demokratiseras. Militärdiktaturerna i Argentina och Bolivia har fallit. Brasilien befinns sig i en demokratiseringsprocess. Diktaturerna i Chile och Uruguay försvagas alltmer. Trots USAs destabiliseringsförsök så förstärks den kubanska revolutionen. Nicaragua som gjorde slut på den somozistiska militarismen bygger sin framtid i oberoende trots den fortsatta nordamerikanska aggressionen; den revolutionära kampen i El Salvador och Guatemala och andra länder på kontinenten intensifieras.

I Latinamerika förs idag en samtidig kamp för såväl demokrati och självbestämmande som för nationell och social befrielse. □

Sergio Ramírez
Övers: Ingvar Enghardt

Nicaragua: FEM HÅRDA ÅR

Text: Svante Sandberg

Foto: Sonny Östberg

Den sandinistiska revolutionen har fyllt fem år. Och trots glädje och segervisshet bland de hundratusenden som firande femårsdagen var det ett halvt decennium av svårigheter och umbäranden man hade bakom sig. Att bygga ett nytt samhälle på ruinerna av det diktaturen lämnade efter sig med det lilla av resurser man hade till sitt förfogande var en nog så svår uppgift. Att göra det samtidigt som man befinner sig i ett alltmer direkt krig mot världens starkaste militärmakt har gjort uppgiften näst intill oöverstiglig.

Det är kriget som står i centrum för revolutionen idag. De USA-understödda kontrarevolutionärernas attacker har hittills kostat Nicaragua två tusen döda och en materiell förstörelse till ett värde av två hundra miljoner dollar.

Kriget följer upptrappningens hela logik. Det ligger en våldsam utveckling mellan de första årens attacker av krigsströvande ligor med folk från Somozas nationalgarde och det strategiskt genomtänkta flerfronts-krig som förs idag. Dagens krig har flera delar:

- en diplomatisk, där USA försöker isolera Nicaragua genom påtryckningar mot regeringarna främst i Latinamerika och Västeuropa;
- en ekonomisk, för att försvaga Nicaragua både genom sabotageaktioner mot ekonomiska mål och genom bojkotter av olika slag;
- en politiskt-ideologisk inne i Nicaragua genom att stärka oppositionen och öka polariseringen, främst genom att utnyttja den militanta antisandinismen hos den katolska kyrkans ledning, med ärkebiskopen Miguel Obando y Bravo i spetsen;
- en direkt militär, där de numera sammanslagna kontrarevolutionära grupperna FDN och ARDE med sina 15 000 välutrustade soldater alltmer lyckas flytta in sina baser i Nicaragua, varifrån de nu kan slå mot relativt viktiga mål. Detta tillsammans med den av USA upprustade honduran-ska krigsmakten vid gränsen och USAs egen närvaro med flottenheter och tusentals marinsoldater i de permanent pågående militärmanövrarna innebär ett hårt tryck på Nicaragua.

Urholka revolutionen

Revolutionens motståndare hoppas kunna tvinga in sandinisterna i en spiral där de ekonomiska svårigheterna och det militära trycket ska tvinga dem till alltfler impopulära åtgärder som ökar stödet till kontrarevolutionärerna och därmed ytterligare ökar trycket mot sandinisterna med nya impopulära åtgärder som resultat osv. Till slut ska revolutio-

Jordbruksminister Jaime Wheelock överlämnar ägarbevis till jord.△

Stora satsningar på hälsovården har sänkt barnadödligheten.▷

Hemvärnet övar. Träattrapper eller gamla musköter får duga.▽

nen vara så urholkad att man kan gå till generaloffensiv med eller utan direkt intervenering från Honduras och USA.

Men trots allt som händer är den sandinistiska revolutionen långt ifrån ett korthus på väg att rasa ihop.

Visst är de ekonomiska problemen kännbara för nicaraguanerna. Inflationen är hög och lönerna hänger inte alls med. Det råder brist på många varor. I våras tvingades regeringen avskaffa en rad subventioner av basvaror, med prisökningar som följd. Samtidigt införde man dock en striktare kontroll över handeln med basvaror och hoppas på det viset begränsa spekulatören i varubristen.

Det växande underskottet i betalningsbalansen och en allt större utlandsskuld — idag runt 3,5 miljarder dollar — har inneburit att Nicaragua inte längre klarar av att betala räntor och amorteringar på skulden i den takt de ska.

Ekonomisk tillväxt

Samtidigt skiljer sig dock Nicaragua från nästan samtliga latinamerikanska länder genom att förra året kunna uppvisa en positiv ekonomisk tillväxt. BNP ökade med inte mindre än 5 procent, vilket är en smärre sensation, inte minst om Nicaragua jämförs med de centralamerikanska grannländerna.

Så trots alla problem är inte den nicaraguanska ekonomin bankrutt. Det är ett faktum som givetvis irriterar strategerna bakom kriget mot Nicaragua.

Än mer irriterande för dem är säkert sandinisternas kallblodiga envishet att hålla fast vid sitt politiska projekt. I takt med krigets intensifiering kunde man vänta sig att revolutionen helt skulle militariseras. Och visst har det funnits en del tendenser i den riktningen genom undantagstillståndet och militärens makt också över det civila livet i krigsområdena.

Men ändå: kriget till trots fortsätter sandinisterna att bygga sitt nya samhälle. Det märks genom att man för att ge revolutionen en konstitutionell grund kommer att hålla de allmänna valen som planerat i november och det märks genom att man fortsätter arbetet med att reformera samhällsstrukturen.

Borgerligt dilemma

Frågan om valet ställde de borgerliga oppositionspartierna inför ett dilemma. Å ena sidan skulle ett deltagande i valet ge dem den politiska plattform de så länge saknat och även med en minoritet av rösterna bakom sig skulle de kunna tala i åtminstone en del av det nicaraguanska folket namn. Å andra sidan skulle ett valdeltagande legitimera den sandinistiska staten, något som USA och den väpnade kontrapositionen till varje pris vill undvika.

Det blev som husbonden ville. Efter att oppositionsfronten först utnämnt Arturo Cruz, fd medlem i regeringsjuntan, till sin presidentkandidat, vände man i sista stund på klacken och förklarade att man bojkottar valet.

Anledningen sades vara att valet kommer att ske på ojämlika villkor. Även om FSLNs ställning givetvis är privilegierad genom sin dominans av stat och massorganisationer, finns det inget i valutformningen som tyder på att oppositionen inte skulle kunna vinna valet om de verkligen har folket bakom sig, som de hävdar. Den reella anledningen till valbojkotten ska i stället ses som en del av den allmänna strategin mot den sandinistiska revolutionen.

Valet, som gäller president och nationalförsamling, kommer att hållas ändå. Som det ser ut idag kommer det också att finnas alternativ både till höger och till vänster om FSLN.

Jordreformen påskyndas

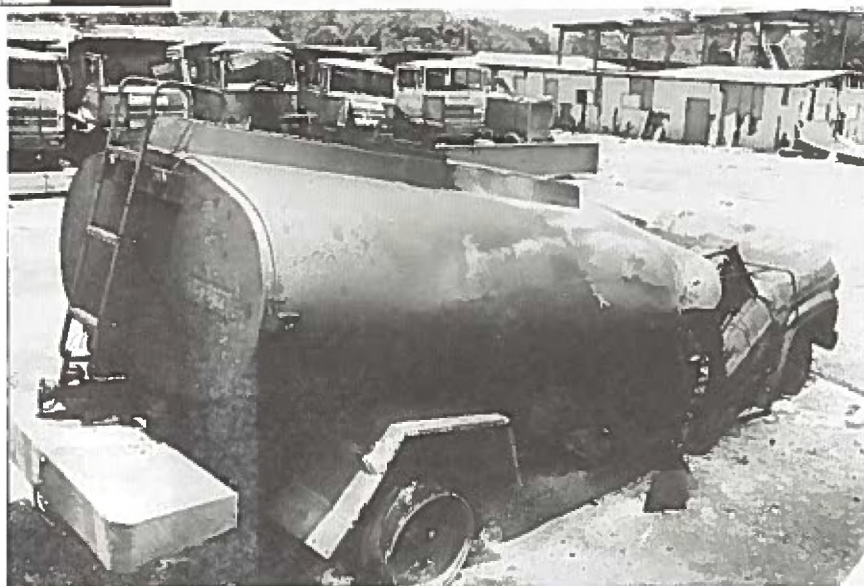
Det andra uttrycket för sandinisternas politiska envishet — fortsatt reformarbete — har märkts framför allt i jordreformen. Dess egentliga omfördelningsdel — att ge jordlösa bönder jord — inleddes 1982. Under lång tid skedde ►

*Det råder brist på mycket,
men strikt kontroll garanterar basvarorna. ▲*

omfördelningen i en mycket långsam takt och en hel del misstro mot sandinisternas vilja att verkligen genomföra en rättvisare jordfördelning växte hos fattiga bönder. Men sedan något år tillbaka, samtidigt som kriget blivit hårdare, har utdelningen av jord gått fort. Ungefär 500 tusen hektar jord har nu delats ut till bönder utan jord. På huvuddelen av den utdelade arealen odlas nu jorden av bondekooperativ. Till detta kommer ytterligare 500 tusen hektar som gått till bönder som odlat jord utan laglig rätt till den, vilket de nu fått.

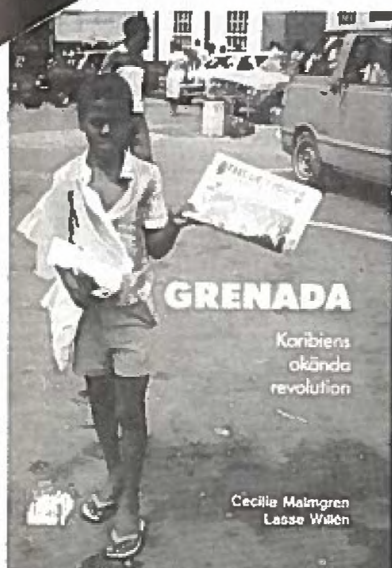
Så samhällsbygget fortsätter. Och den kontraprevolutionära strategin har hittills misslyckats. Men kriget fortsätter och med ett omval av Reagan i höst lär möjligheten av en direkt USA-invasion rycka närmare. Revolutionens första fem år var hårda. Men inte ens den mest optimistiske nicaraguanen tror att de kommande fem blir annat än ännu hårdare. □

Här i Iyas sprängde "contras" 30 lastbilar... ▽

Kriget trappas upp. Nicaraguas luftvärn vakar. ▼

**"GRENADA –
Karibiens
okända revolution",
av Lasse Willén
och Cecilia Malmgren**

Svenska massmedias bevakning av den amerikanska invasionen på Grenada var till stora delar okritisk och missvisande. Tiden efter ockupationen tycks man i stort ha gett den amerikanska propagandapparatens fritt spelrum. Nu – en tid efter de dramatiska händelserna blir informationen alltmer sparsam.

Marinsoldaterna som kom dit för att "ställa allt tillrätta och sedan åka hem" är fortfarande kvar.

Fd UBV-volontärerna Lasse Willén och Cecilia Malmgren vistades på Grenada en tid under 1982. Deras bok är därför inte bara en historisk exposé över ett revolutionärt skede i Grenadas historia, den är också ett reportage inte minst genom Cecilias många välgångna foton.

Kartor och diagram kompletterar.

Genom att USAs överfall på det försvarslösa Grenada kom strax innan boken skulle gå i tryck hann de också få med en väldokumenterad "svart epilog". Pris 40:-

BESTÄLL HOS:
UBV, Box 152 76, 104 65
Sthlm. Tel: 08 – 40 07 31

En vistelse i helvetet

**Juan Rulfo, "Slätten i lågor".
Förlaget Nordan.
Översättning av Margareta Marin
och Lars Axelsson.**

Juan Rulfo föddes 1918 i den mexikanska provinsen Jalisco. En plats lika karg och övergiven som dess invånare. Hans bok "Slätten i lågor" publicerades 1953 och tilldrog sig genast uppmärksamhet. Den innehåller sjutton berättelser som alla tycks utspelas mot samma bakgrund. Förgättna platser bland berg och dalgångar, torra jordar med invånare som luttrade av det förflutna ständigt inväntar en föga lovande framtid. Tiden är ett fängelse av smärta, passion och ett obarmhärtigt våld i livets omänskliga förhållanden. Landskapet ansätter ständigt människorna. Den tryckande solen lämnar inget andrum och den rykande slätten är en bikupa av ljud där man inte kan skilja mellan åskan, stormen eller ljudet av tystnaden. Personernas öde i Rulfos berättelser är ett ständigt kretsande i samma banor utan möjligheter att komma ut ur detta cirkel-fängelse. Personerna framstår som skyldiga eller oskyldiga till sina vardagliga, nästan absurda, handlingar eftersom man måste överleva kosta vad det kosta vill. Jorden som är underkastad makten, pengarna. Avsaknaden av grannsamhet, som ibland tar ett våldsamt slut pga den ärvt rätten till jorden, vattnet eller betesmarkerna för djuren. "Säg åt dem att inte döda mig" är en berättelse som löper i två plan. Juvencio Nava, en sjuklig och beklaglig gamling ber sin son Justino att vädja till översten att skona hans, Juvencios liv.

– Fråga sergeanten om jag kan få träffa översten. Och tala om för honom hur gammal jag är. Och hur skröplig jag är. Vad har han att vinna på att döda mig? Ingenting alls. När allt kommer omkring så har han väl ändå ett hjärta i kroppen."

Berättelsens andra plan är bekännelsen. Vi får veta vad som hände för trettiofem år sedan. Juvencio's vän Lupe Terreros vägrade låta hans djur beta av gräset på sin mark och djuren dog, ett efter ett. Därför gjorde Juvencio hål i stängslet för att djuren skulle få äta sig mätta. Vi får sedan veta att Don Lupe dött av machete-hugg och att översten, lika fången av historien som Juvencio, beordrar hans arkebusering. Även om han, översten, inte längre känner något hat.

Rulfo är en mycket äkta berättare. Sanningen är den att boken är överrumplande. Människornas bekännelser, framtvingade ur deras livssituation och yttre förhållanden, provocerar oss, tvingar oss att läsa om det vi nyss läst och försöka utforska Rulfos värld. Hur han på ett naturligt sätt målar upp stämningen, och den enkla berättelsen plötsligt blir till en metafysisk flykt. Det skulle kunna vara vilken plats som helst i världen, där människorna sonar sina brott och med hög röst avger bekännelse. Godheten och ondskan är inte klart åtskiljbara eftersom människornas liv

präglas av djupt rotade, icke-sociala, familjeband. Ur denna intimitet föds hatet eller skulden. Stödet som den mäktige erbjuder är bra i den mening att det är effektivt såsom beskydd men samtidigt fruktar man honom.

Trots allt finns det humor hos Rulfo, hos hans förföljda människor, det torra landskapet, ödet utan framtid, men det är bara en skiftning, en bitter, olycksbådande nyans. I den humoristiska berättelsen "Anacleto Morones" uppsöker en grupp kvinnor Lucas Lucatrero för att få hjälp med att helgonförklara Anacleto eftersom Lucas var hans medhjälpare och kan intyga om undren. Lucas minne av den döde är emellertid mycket annorlunda än kvinnornas. De säger:

– "Han är i himlen bland änglarna. Det är där han är, hur mycket du än har emot det.

– Jag har hört att han satt i fängelse.

– Det var längesen. Han rymde därifrån. Han försvann utan att lämna ett spår efter sig. Nu är både hans själ och hans kropp i himlen. Och därifrån välsignar han oss."

Men humorn betonar mer situationens vemod. Kvinnorna vet inte att Anacleto Morones vilar i jorden, dödad av Luca. Som i sin tur fungerade som kopplare i Anacleto's sexuella äventyr med unga flickor.

Rulfos språk är ett stiliserat, provinsiellt språk, men vi står fördenskull inte inför någon mexikansk lokalpatriotisk författare, inte mer provinsiell än vilken europeisk författare som helst. Landskapet i berättelserna i "Slätten i lågor" är verkligen men har samtidigt en allmängiltighet. Dess gestalter är, med sin oförmåga att se sina egna behov och verkliga känslor, universella. Den fantastiska mångtydigheten i Rulfos berättelser tvingar oss att fördjupa oss i texten. Att gå tillbaka, som om läsandet av Rulfo samtidigt är läsandet av en annan berättelse, karg och mytisk.

Översättning: Viveca Monti

Här inne finns kuppmakarnas gömställe.

Fotos: José Barrios

Den försvunne presidenten

Reynaldo Venegas, fd ordförande i Bolivianska Företagarföreningen säger att USAs ambassad var underrättad om kidnappningsplanen. Polisbefälet, däribland löjtnant G. Linares, avslöjar att höga militära chefer var inblandade i förberedelserna men drog sig ur. Mertens, samordnaren för privatbankernas skulder gentemot de internationella bankerna, låter, efter denna lektion för en uppstudsig president, förstå, att Bolivia kan bli utsatt för internationella repressalier. Bolivias arbetare, redan hårt drabbade av inflationen, står än en gång inför ett militärt hot.

Kidnappningen av en president, i detta fall Bolivias Hernán Siles Zuazo, hör trots allt inte till de alldagligare nyheterna. Och naturligtvis handlade det om ett försök till statskupp, även om regeringskretsarna försökt att tona ner det hela. Tekniskt sett bestod den av en militär ockupation av inrikesministeriet. De vapen man därvid kom över användes sedan av de civila som vaktade den kidnappade presidenten.

Presidentens försvinnande kom som en överraskning för arbetarklassen, just som man ämnade inleda en generalstrejk på obestämd tid enbart för att tvinga fram en höjning av lönerna. Bolivianska LO (COB) och fackliga ledare på mellan-nivå måste nu istället snabbt ge strejken en antikuppkaraktär och förberedde sig på att ockupera fabriker och samhällsinstallationerna för att söka sätta stopp för militären.

Men de här kuppen, den 30 juni, som till en början gick programenligt och

kulminerade i bortförandet av presidenten kunde inte slutföras, därför att arméns minerade i bortförandet av presidenten kunde inte slutföras, därför att arméns högsta ledning ställde sig lojal till den konstitutionella regeringen. Regeringspalatset kunde därför inte intas av kuppmakarna. Alltså kunde inrikesministern överta den formella makten och svor eden som "tillförordnad president". Samtidigt befann sig vicepresident Jaime Paz Zamora i Lissabon på ett seminarium med Socialistinternationalen med temat: Demokratiseringsproblem i Latinamerika (!). Han blev underrättad av spanske regeringschefen Felipe González och gjorde sig beredd att återvända till Bolivia för att "upprätthålla den konstitutionella kontinuiteten".

24 timmar efter presidentens tillfångatagande spårades kuppmakarnas gömställe i La Paz, och han befriades av ett väpnat

Löjtnant Celso Campos, "livvakt".

kommando. De som utfört kidnappningen visade sig vara i första linjen ett antal polisofficerare (karabinjärer) ledade av ett par arméofficerare, en av dem, tillhörande presidentens livvakt.

En av polisbefälen som deltog i operationen mot utrikesministeriet var löjtnant G. Linares, kommandant för poliskåren och medlem av Leopardlogen. Denne avslöjade senare att flera officerare i armékommandot var inblandade i förberedelserna men hade dragit sig ur när startskottet gått. "De började vackla och förrådde saken", säger han. De civila hjärnorna bakom kuppförsöket visade sig vara Marcelo Galindo de Ugarte, fd sväger till ex-diktatorn Barrientos samt en av förre diktatorn Hugo Banzeres förtrogna liksom Ciro Humbolt Barrero, en av ex-president Paz Estensoros närmaste män och ledare i dennes parti MNR.

Bakom den misslyckade statskuppen stod alltså Banzeres och Paz Estensoros

parti samt som aktörer höga polis- och arméofficerare. Efter undersökningar fick inrikesministeriet fram att ett av de stora kokainsyndikaten var inblandat och hade betalat 200 000 dollar till löjtnant Rolando Saravia för att leda kidnappningen.

När man fortsatte att nysta i kuppens förgreningar fann man att en av de inblandade politikerna var den välkände, proamerikanske förre ordföranden i Bolivianska företagarföreningen Reinaldo Venegas. Han hade sökt asyl på Uruguays ambassad. Nu berättade han att USAs ambassadör var underrättad, men att denne inte hade kunnat godkänna de militärer som var tänkta att ta över efter kuppen. Denna misstro och brist på full uppbackning fick alltså kuppmakarna att tappa lusten. Armékommandot fann för sin del när man inledde en disciplinrättegång mot lärare och officersaspiranter vid Generalstabens krigshögskola i Cochabamba som flera gånger hade rest sig och bli krävt att ÖB, general Simón Sejas Tordoya skulle avsättas, att den senaste resningen ingick i den misslyckade kupplanen. Två löjtnanter avskedades och sex andra förflyttades till annan ort.^(*)

Även om det återstår mycket att reda ut innan alla i sammansvärjningen och dess djupare rötter blir kända så visar det som kommit fram att här ingår i skön förening samma ingredienser som i Banzers militärkupp 1971 eller García Mezas 1980 inklusive USA-ambassadens intellektuella medverkan och dessutom ett av de stora kokainsyndikaten. (Washington har inte dementerat.)

Vilka var de verkliga motiven för kupp-försöket?

Utan tvivel har det centrala, enligt Latinamerikakännare, varit att bryta regeringen Siles Zuazos hållning gentemot de internationella bankerna. En månad innan dessa händelser hade nämligen den bolivianska regeringen ensidigt och under tryck från COB beslutat att på obestämd tid uppskjuta betalningarna av räntor på privatbankernas utlandsskuld.

Detta Bolivias beslut om moratorium följdes snart av regeringar som Perus och Dominikanska Republikens, vilket orsakade allvarlig oro i finanskretsarna — en farlig utveckling kunde skönjas. Ett par dagar innan kidnappningen hade en av Siles ministrar avgått eftersom han var djupt oense med regeringens ekonomiska politik.

I sitt politiska sammanhang betyder kidnappningen en kraftig varning till regeringen från de internationella bankirerna som har starka intressen i hela det bolivianska territoriet.

Den andra fasen i varningen var den hotelse som uttalades av Mertens, samordnare i bankirgruppen beträffande utlandsskulderna. Regeringen fick ultima-

tum: antingen betalar ni inom två veckor eller kommer samordningskommittén att avsluta sitt mandat och låta varje fordringsägande bank vidta de åtgärder man finner för gott för att kompensera sig för gälden.

Vad innebär denna varning? För det första ett avbrytande av alla förhandlingar för det andra en väg av embargo på konton, kvarstad på exportfrakter, fryssning av fonder och slutligen de mest drastiska sanktioner mot Bolivia vid all utrikes- och inrikes handel. Kort sagt, total blockad av landets alla ekonomiska aktiviteter.

I detta blockadperspektiv kommer de bolivianska massornas och särskilt arbetarnas situation att försämrats på ett farligt sätt. Utöver inflationstrycket som håller arbetarna på svältgränsen och i ekonomisk hopplöshet, så måste de nu utvärda ett hot om ny militär repression och de internationella. □

Översättning: I. E. Juan Lanza

▲ Siles Zuazo ger presskonferens efter att ha släppts som gisslan.

◀ Undersekreteraren vid inrikesministeriet ledde fritagningen.

Folkmassor möter presidenten vid återkomsten från Argentinas ambassad. ▼

(*) Ö B Sejas Tordoya anklagas av sina underordnade bli för att han i augusti 1971 skulle ha lämnat ut vapen till fackföreningsledaren Juan Lechin för att försvara den folkliga general Juan José Torres regering. 1983 påstås han ha "lämnat ut vapen till civila". Vapnen var franska handeldvapen avsedda för polisen. Han står i vägen för kuppmakare i armén.

Slagna men aldrig besegrade

I Sverige talar vi med skam och avsky om "Ådalen 1931" med dess fem dödade arbetare som en historisk vattendelare. Men vad vet vi om andra folks kamp för att nå respekt för sina mänskliga rättigheter? Att denna kamp —som fortfarande pågår— för de chilenska arbetarna har kostat oändligt mycket mera visar den "kronologi över den chilenska arbetarklassens martyrium" som Clotario Blest (Don Clota, som man säger i Chile) har sammanställt.

Innan jag redogör för de knappa uppgifter som finns om dessa brottsliga handlingar, måste jag framhålla, hur systematiskt och effektivt all information om dessa händelser har förvanskats eller ignorerats av den nationella och internationella oligarkin. All spridning av uppgifter av detta slag förhindrades och detta stöddes också av regeringarna under dessa år, som alla stod i tjänst hos utsugarna, företagarna, köpmännen, storgodsägarna, osv.

De viktigaste av dessa händelser är följande:

- 1841 Minister Diego Portales uppfann ett slags burar på hjul för transport av fångar. Landshövdingen lånade ut fångar till vägverket som satte in dem i vägbygge vid Peñuelas på vägen mot Valparaiso. Fångarna tvingades under uppsikt av vakter att hugga sten i den brännande solen.

Men den 14 mars 1841 nekade fångarna att utföra dessa uppgifter, då de var helt utmattade av brist på föda och det prygel som deras vaktare ständigt utsatte dem för. För detta straffades de hårt, av de 128 arbetarna dödades 27 och sårades 8. Endast 20 arbetare lyckades fly.

President under denna period var General Manuel Bulnes.

- 1888 Den första stora protestyttringen i Santiago mot höjda levnadskostnader, bl.a. höjda avgifter på spårvagnarna. Enligt dagböcker från

denna tid deltog mellan 2 och 3 tusen personer i dessa protester. Protesterna genomfördes i god ordning till det ögonblick då polis och militär ingrep med våld. Resultatet av detta orättfärdiga våld blev talrika döda och sårade och att ledarna för Demokratiska Partiet fängslades.

Landets president var Manuel Balmaceda.

- 1890 Massavrättningar av salpeterarbetare i Iquique och Valparaiso. Arbetarna ville ha sina löner utbetalda i landets valuta och inte i de kuponger som de engelska salpeterbolagen med regeringens tillstånd använde för att betala löner. Dessa kuponger kunde bara användas i bolagens egna matvarubutiker, sk pulperias. Detta innebar kort sagt, att den lön som arbetsgivaren sade sig betala arbetaren kunde han snart stoppa tillbaka i egen ficka. Och arbetarna, som till stor del kom från södra delen av landet, kunde inte heller använda dessa "pengar" att skicka till sina familjer där. Hur många som dödades i dessa massavrättningar tillkännagavs inte. Det var myndigheternas vanliga tillvägagångssätt. Historikerna försäkrar att det var flera hundra och oräkneliga sårade.

Arbetarna i Valparaiso ordnade flera massmöten i solidaritet med sina bröder som fallit offer för arméns och regeringens brutalitet.

Dessa möten blev i sin tur våldsamt anfallna av polisen. Mer än 50 arbetare dödades och 500 sårades, bland dem kvinnor och barn. Salpeterarbetarnas krav sammanfattades i följande punkter:

- Omedelbar inlösen av bolagens kuponger i landets valuta.

- Fri handel för att bryta handelsmonopolet som pulperias innebar.

- Förbud för bolagen att ålägga handelsmännen avgifter eller olagliga skatter.

- Oligatorisk skolgång.

- Säkerhetsgarantier för besparingar i bank.

- Förbud att tillverka alkoholhaltiga drycker i lägren.

- Förbud mot hasardspel.

- Förbud mot bordeller i lägren.

- Respekt för brevhemligheten.

- Jämlig fördelning av vatten till alla arbetare.

- Rättighet att hålla möten och framställa krav.

Som synes tar man i denna lista inte upp några krav på högre löner. Detta visar under vilket socialt och politiskt förtryck arbetarklassen levde.

Republikens president var José Manuel Balmaceda.

- 1903 (11-13 maj). Stor strejk bland hamnarbetarna i Valparaiso. Denna strejk är den verkliga början för den organiserade kampen. Mer än 30 döda och många sårade, många fängslades och åtalades.

President: Germán Riesco. Borgmästare: José Alberto Bravo. Truppbefälhavare: General José Manuel Ortúzar. Polismästare: Washington Salvo.

- 1905 (20-25 okt). Folkliga protester mot införselavgifter på argentinska slaktdjur. Under 48 timmar är Santiago bokstavligen i de strejkandes händer. Gatustrider. Mer än 20 döda, hundratals sårade och tillfångatagna.

President: Germán Riesco. Polisprefekt: Joaquín Prieto Concha. Borgmästare: Luis Larrain Cotapos. Inrikesminister: Miguel Cruceaga.

- 1906 (februari). Massaker på arbetare på torget i Antofagasta. Huvudsaklig orsak till demonstrationen var den svåra ekonomiska situationen. Det hade förekommit spridning av pamfletter med krav på åtgärder. 10 dödade och många sårade.

President: Pedro Montt. Borgmästare: Daniel Santelices. Ansvarigt befäl vid torget och direkt ansvarig för massakern: Löjtnant Adolfo Miranda.

- 1907 (21 december). Massaker på salpeterarbetare, deras hustrur och barn i skolan Santa María i Iquique. Mer än två tusen personer dödas under skottlossningen, tusentals såras och hundratals avrättas iland och ombord på krigsfartyg. Löjtnant Lizana avlider av en hjärtattack när han tvingas utfärda ordern om skott-

lossning som helt strider mot hans humanitära känslor. Kommendant Aguirre på ett av krigsfartygen nekar armén att få använda hans män och maskingevär för att utföra sitt makabra verk. De döda forslas bort i sopvagnar och begravs i massgravar.

President: Pedro Montt. Inrikesminister: Rafael Sotomayor. Befäl vid torget och ansvarig för massmordet: General Roberto Silva Renard.

- 1920 (28 juli) Mordbrand i Arbetarföreningens lokaler i Magallanes. Många blir innebrända. Myndighetspersoner deltar förklädda i blodbadet. Det förekommer upprörande fall av försvinnanden. I hela provinsen ökar förtrycket med husundersökningar och attentat. Man använder sig av "flyktlagen" (fångar skjuts under förövning av att de skulle ha försökt fly).

President: Juan Luis Sanfuentes. Inrikesminister: Pedro García de la Huerta. Krigsminister: Ladislao Errazuriz.

- 1921 (3 februari) Blodbad på salpeterarbetare i Antofagasta. Mer än hundra dödas i skottlossningen. Det är regementet Esmeralda som används i aktionen.

President: Arturo Alessandri Palma.

- 1925 (5 juli) Massaker vid salpeterbolaget La Coruña. Arbetslöshet och ekonomisk kris. Arbetarna beskjuts av regementet Carampanque.

Hundratal dödas kastas ned i gruvgröparna. Man uppfinner "palomeo de rotos" (trashanksskuttet) dvs varje arbetare gräver sin egen grav och böjer sig sedan ned framför den, en officer siktar och skjuter och "trashanken" gör en volt i luften och faller ned i den grop som han grävt. 500 fångar torteras på cykeltävlingsbanan i Iquique.

President: Arturo Alessandri Palma. Inrikesminister Armando Jaramillo. Krigsminister: Carlos Ibáñez del Campo. Alessandri gratulerar förtjust trupperna.

- 1931 (24 december) Den tragiska julen i Copiapó och Vallenar. 9 arbetare

anklagas för att ha överfallit regementet Esmeralda i Copiapó och dödas. Som repressalier för "överfallet" dödar karabinjärer under befäl av kapten Francisco Bull Sanhueza flera tiotal arbetare i Vallenar.

- 1934 (juni) Massmord på bönder i Alto Bio-Bio, Ranqui och Lonquimay. All dokumentation av händelsen har försvunnit. Under flera veckor förde floderna med sig mängder av lik. 500 fångar skulle förflyttas till Temuco, 33 kom fram levande.

President: Arturo Alessandri Palma.

- 1936 (februari) Järnvägsstrejk i hela landet. Hundratal deporteras: politiker, journalister, fackliga ledare, mfl. En del av dem dör eller försvinner av "naturliga orsaker".

President: Arturo Alessandri Palma.

- 1938 (5 september) Massakern i Seguro Obrero. Omkring 70 naziungdomar och några arbetare dör på order av presidenten till ge-

neral Arriagada. Regeringen belönar trupperna med pengar.

President: Arturo Alessandri Palma.

- 1946 (28 januari) Blodbad på Plaza Bulnes i Santiago. 8 arbetare dödas då de deltar i ett möte och hundratal såras. Det är en provokation på order av regeringen.

Vicepresident: Alfredo Duhalde.

- 1947 Koncentrationslägren i Pisagua börjar användas och lagen om försvar av demokratin stiftas, kommunistpartiet olagligt förklaras.

President: Gabriel González Videla.

- 1957 (2 april) Blodigt förtryck på Santiagos gator med många döda och sårade. Plundring och förstörelse i tidningen El Siglo's lokaler.

President: Carlos Ibáñez del Campo.

- 1963 (19 december) Massaker i kåkstaden/slumförstaden José María Caro av trupper från stridsflyget. Denna händelse framkallar en sådan vrede och indignation hos invånarna i kåkstaden att de tänker marschera in till centrum av Santiago och ta rättvisan i egna händer. Vänsterledare med Salvador Allende i spetsen övertalar dem att låta bli och undviker på så sätt oöverskådliga händelser. 8 döda och många sårade.

President var: Jorge Alessandri R.

- 1966 (11 mars) Mord på arbetare i koppargruvan El Salvador. 8 dödade och 37 skadade. Ordern att låta trupperna anfalla arbetarna och deras kvinnor och barn inne i fackförbundslokalen kom från försvarministeriet.

President: Eduardo Frei Montalva. Försvarminister: Juan de Dios Carmona Peralta.

- 1969 (9 mars) Massaker på sluminvånare i Puerto Montt. Efter en fredlig tomtokupation förbereder regeringen noggrant massakern. Förberedelserna pågår flera dagar. 9 döda och ett trettiotal sårade.

President: Eduardo Frei Montalva.

Översättning:
Margareta Björling

Chilebulletinen 19

▼ *Kulspruteeld mot demonstrerande arbetare i början på seklet.*

▼ *I "El Salitre", Salpeterbrotten, föddes, arbetade och dog tusentals människor utan att någonsin ha sett annat än öknar.*

▷

I Nicaragua sjunker spädbarnsdödligheten, ökar medellivslängden

Nyligen publicerades en del nytt statistiskt material i Nicaragua. En del av dessa siffror talar också, på sitt vis, om revolutionens framsteg.

Befolkningen har nu nått 3 miljonstrecket, men Nicaragua fortsätter att vara ett relativt glesbefolkat land med 24 personer per km². Inflyttningen till städerna, fra av kvinnor som söker hushållsarbete, har lett till att tätortsbefolkningen nu är större än landsbygdsbefolkningen: 56 procent.

Endast något mer än hälften av befolkningen är aktivt verksam: 50,15 procent — man räknar då dem som arbetar från 10 år. Den officiella siffran för arbetslöshet 1982 var 11,29 procent. Även här räknas från 10 års ålder. Till denna siffra kommer dold arbetslöshet och undersysselsättning. I andra sammanhang har arbetslösheten uppgetts ligga kring 20 procent.

Medellivslängden, som under somozatiden var 55 år, är nu 57,5 år (män 55, kvinnor 59). Man beräknar att den under kommande femårsperiod ska stiga till 59,9 år.

Nativiteten beräknas under 1980-85 ligga på 44,9/1000; mortaliteten 10,8/1 000. Spädbarnsdödligheten har sjunkit avsevärt som en följd av de omfattande satsningar inom både sjuk- och hälsovård som gjorts i landet sedan revolutionen för fem år sedan. Av 1000 födda barn under åren 1975-1980, alltså huvudsakligen under somozismen, dog 96 innan de nått ett års ålder.

Eva Bendz

VÄCK OPINION!

Oswald Söderström (VPK) ställde i Riksdagen, 17. maj, en fråga till utrikesminister Bodström

"Motståndet mot Pinochets militärjunta i Chile har ökat i intensitet det senaste året. Regimen svarar med ökat förtryck. Det tar sig uttryck i krigsrätter inför militär-

domstolar och är en parodi på all slags rättsskipning. Det är också ett brott mot militärjuntans egen konstitution.

Just nu hotas elva personer av dödsstraff utdömda vid dessa sk domstolar. Atskilligt flera står på tur eftersom Pinochet till varje pris måste slå ner oppositionen i Chile.

Mot detta protesterar jurister och många andra grupper i Sverige och andra länder. Men det behövs stöd också från stater och regeringar.

Jag vill därför fråga utrikesministern:

— Vilka möjligheter och vilken vilja har den svenska regeringen att konkret agera i detta senaste fall av förtryck i Chile?"

Utrikesminister
Lennart Bodströms
svar, 28.maj:

(...) "Den chilenska regeringen införde 1981 möjligheten av krigsrätt efter ett uppmärksammat mord på en hög officer i säkerhetstjänsten CNI. Hittills har en person dömts i krigsrätt. Han dömdes till livstids fängelse.

Dödsstraff är en möjlig påföljd i Chile för mord och attentat. Beroende på vem som utsatts för brottet kan rättegången äga rum i krigsrätt, militärdomstol eller civil domstol. Den chilenska högsta domstolen skall inom kort avgöra huruvida fem personer skall ställas inför krigsrätt för mord på en general. För tre av dessa fem har åklagaren yrkat på dödsstraff. Ytterligare en person riskerar för närvarande att ställas inför krigsrätt. Han anklagas för att ha mördat en CNI-agent. Attentat av politisk natur avgöras normalt i Chile i militärdomstolar. Sammanfattningsvis riskerar fn fjorton åtalade i Chile att dömas till döden i olika fora. Detta ger oss anledning att återigen upprepa vår välkända ståndpunkt att utdömande och verkställande av dödsstraff är en barbarisk och omänsklig företeelse som måste avskaffas. Som bekant har den svenska regeringen länge verkat här för internationellt.

Användande av krigsrätter och överväganden av en antiterroristlag är exempel på den hårdnande repressionen i Chile. Det behöver nästan inte sägas att vi skarpt tar avstånd från användande av krigsrätter.

Som jag sade här i riksdagen den 11 november 1983 är det regeringens uppfattning att *en av de viktigaste insatserna Sverige kan göra för en fortsatt demokratisk utveckling i Chile är att hålla en dialog öppen med de demokratiska krafterna och väcka en internationell opinion för deras kamp*. Som jag också sade då har vi i internationella sammanhang kraftigt och utan omsvep fördömt de brott mot de mänskliga rättigheterna som diktaturregimen begått." (Vår kursiv.)

**GRATIS
AFFISCH!**

se sidan 2

Comando Nacional de Trabajadores (CNT)

CNTs verkställande kommitté utökades i juli. Nu består den av följande personer med respektive partitillhörighet:

CTC — (Koppararbetarförbundet): Rodolfo Seguel, ordf, DC (kristdemokrat); CNS — (Fackliga Samordningen): Manuel Bustos, DC; FUT — (Förenade Arbetarfronten): Humberto Soto, DC; CEPCH — (Privatanställdas förbund): Federico Mujica, oberoende; CONAGRA — (Grafiker förbundet): Arturo Martinez, BS (Socialistblocket); CONATRACH — (Fed. för chaufförer): Victor H. Gac, PS (Socialistpartiet — Almeyda); FED. DE LA CONSTRUCCION — (Byggnadsarb): Sergio Troncoso, PC (Kommunistpartiet); COMERCIO — (Handelsanställda): E. Lillo, PR (Radikalpartiet); FED. PETROLEO — (Petroleumarbetare): J. Ruis di Giorgio, DC

"Ekonomi":

Chiles exploaterade barn

Enligt Chiles Statistiska Institut (INE) fanns det år 1981 13800 barnarbetare (12-14 år). De utgjorde 0,3 procent av arbetskraften. Under början av 70-talet var över hälften av alla barnarbetare avlönade. 30 procent arbetade i lantbruk och bara 6,7 procent var ambulerande försäljare.

1981 är mindre än 20 procent avlönade, 35 procent arbetar i jordbruket och 12 procent är ambulerande försäljare.

En studie av slummens ungdom ("La rebelión de los jóvenes", Valenzuela, SUR, Santiago, 1984) visar att över hälften av barnarbetarna är gatuförsäljare eldyl. Bara 7,6 procent lönearbetar i industri eller byggbranschen.

Ungdomar (14-19 år) som arbetar får 1/3 av en

genomsnittlig arbetarlön. Barn kan tjäna mellan 100 och 250 pesos per dag (ca 10-25 kr).

De vanligaste sysselsättningarna för barnarbetare i staden är:

gatuförsäljare — bilvaktare — kårdragare åt torgkunder — medhjälpare i snabbköp — renhållningsarbetare — sångare på bussar — medhjälpare — gatsoppare och gräsklippare — lastbils-hjälpare, lastare.

"Idag är många mödrar i den fruktansvärda situationen att de måste tvunga sina äldre döttrar — ofta bara 9 till 12 år gamla — att prostituera sig för att få ihop mat till småsyskonen. Många små flickor måste — ibland före skolan på morgonen, andra efter skolan, gå runt på fabriker, snabbköp, taxistationer, eller vid busshållplatser och erbjuda sig för mellan 200 pesos och 10 pesos (20 kr och en krona)"

(P. Alessandri, HOY, 21/27 mars 1984).

SKB avvisar all kritik

Svensk kärnbränslehantering (SKB) tillbakavisar helt kritiken mot förhållandena vid urangruvorna i Saskatchewan, Kanada, som framförts av de kanadensiska indian-representanterna Miles Goldstick och John Graham vid ett besök i Sverige.

Det framgår av en PM som SKB har lämnat till regeringen. SKB frågar sig

också vilka Goldstick egentligen representerar. Enligt uppgift är John Graham inte känd av indianerna i Saskatchewan.

"Taktiksnack", säger man på svensk-indianska. "Goldstick är en känd miljöadvokat och John Graham är ledare i AIM.

LEONARD PELTIER

Leonard Peltier är chippewa-siouxindian och politisk

fånge i USA. Han har dömts till 60 års fängelse för ett brott som han inge begått, nämligen för att ha skjutit ihjäl två FBI-agenter på Pine Ridge-reservatet i Syd-dakota 1975. Domslutet gäller fortfarande trots att det framkommit att Peltier inte fick framlägga bevis för sin

oskuld vid rättegången.

Leonard Peltier är en av många indianska politiska fångar i USA idag. Deras "brott" är att vara aktiva i American Indian Movement (AIM) och att försvara sitt folk och sitt land.

KONSUM handlar som ICA

"Vill KF stödja det chilenska folkets kamp för demokrati, rättvisa och arbete", frågade ett par Konsummedlemmar i ett öppet brev inför 11 september. Motsvarande frågor ställdes till ICA. Det var dåligt med viljan hos båda. Gå med i KF, gå på stämman!

Öppet brev till KFs inköpschef Nils Pilo

Den 11 september 1973 tog general Pinochet med våld och blod makten i det demokratiska Chile. Härtill hade han Nixon-administrationens öppna stöd.

11 år av militär regim har betytt fritt fram för den internationella storfinansen. Skyddstullarna togs bort och räntorna höjdes så kraftigt att den nationella industrin och småföretagsamheten liksom Kooperationen till stor del slogs ut. Inom jordbrukssektorn inriktas nu produktionen på export — bland annat av frukt — medan livsmedelsproduktionen för inhemsk konsumtion har sjunkit katastrofalt. Arbetslösheten är i hela landet över 30 procent i vissa distrikt över 60 procent. Undernäring och svält drabbar i första hand barnen.

Under de senaste två åren har situationen förvärrats dramatiskt. Ekonomin har körts i botten och en enig opposition kräver att regimen omgående försvinner och att demokratin återställs. Hela världen ser att Chiles folk kämpar för sin frihet och att Pinochet

håller sig kvar enbart med bajonetternas och storfinansens stöd.

Folkets protester slås ner med våld. Fackledare och oppositionsmän mördas, arresteras och landsförvisas så gott som varje vecka. Detta är dokumenterat av kyrkan, Internationella juristkommissionen, FNs kommission för de mänskliga rättigheterna, Amnesty, etc.

Redan 1977 vädjade Chiles största fackcentral, CNS, om en internationell bojkott av regimen, politiskt, kulturellt och kommersiellt. Detta vidhåller man och vill aktualisera idag. Detta för att ge eftertryck åt de generalstrejker som förbereds. Det är mot den bakgrunden beklämande att KF-styrelsen våren 82 (eller rättare redan i december 81) beslöt bryta det köpstopp för chilenska varor — huvudsakligen frukt — som inleddes vid kuppen '73 som ett uttryck för Konsummedlemmarnas solidaritet med Chiles folk.

Denna solidaritet finns kvar och yttrar sig varje år vid stämmorna men får sina motioner avslagna av styrelsen. Vi menar att KF därmed från-går Kooperationens djupaste grundsatser som

de uttrycks i Konsument-mentkooperativ handlingsprogram antaget 1976. I §7 sägs: Konsumentkooperationen är en internationell rörelse byggd bl a på principerna om solidaritet och människors lika värde. Rörelsen skall eftersträva:

7:3 att i sin inköps-verksamhet i varje läge där det är praktiskt och ekonomiskt försvarbart vända sig till länder och företag som strävar efter ekonomisk och social rättvisa".

● Håller du med om att köp av en vara också har en politisk innebörd och att handel med Pinochets Chile därför är ett stöd till regimen?

● Är KF berett att ta hänsyn till relevanta chilenska fackliga vädjanden om solidaritet? (Jordbruksarbetarsektorn är speciellt förföljd).

● Är KF berett att tillmötesgå medlemmarnas och konsumenternas politiska medvetenhet genom en inköspolitik man öppet kan informera om och försvara?

● Vill KF stödja det chilenska folkets kamp för demokrati, rättvisa och arbete?

Ingvar Enghardt
Medlem 0101 178390—1
Elisabet Hermansson
Medlem 44868 distr 35

Nils Pilo svarar:

KF:s principer, när det gäller att välja leverantörer, är att få, vad vi tycker, rätt kvalitet och pris och naturligtvis från ett företag, som vi kan samarbeta med.

Vi har samma leverantör i Chile, som vi har haft i ca 25 år, dvs både före Allende-tiden, under Allende-tiden och efter.

Om ett leverantörsländ av olika skäl inte skulle vara acceptabelt för föreningarnas medlemmar, söker vi i första hand andra alternativ, det vill säga andra leverantörländer. Det är ofrånkomligt för KF att ha en principiell inställning i en sådan här fråga.

ICA-förbundets informationschef

Roland Danielsson säger:

— Redan på 60-talet var vi med om en bojkottaktion som riktade sig mot Sydafrika tillsammans med KF, Metro och Ahlens. Men eftersom det finns många importkanaler vid sidan om våra så kom det ändå sydafrikavaror ut på marknaden. Det blev ingen effekt av den aktionen. Vår totalimport av frukt är 1 miljard kr/år därav kommer 1.5 procent från Sydafrika. Någon bojkott av Chile har det aldrig varit tal om. Vi importerar knappast något alls från Chile. Förra året var det bara 5 ton lök. Att det ändå kommer chile-frukt på disken beror på att andra importerar. Vi rekommenderar våra medlemmar att avstå från varor från länder som har opinionen emot sig. Vi rekommenderar också att man ursprungsdeklarerar frukten. För att lämna motion till vår stämma skall man vara aktieägare. Nästa stämma blir 1985. Vår policy är att inte delta i utrikespolitiska aktioner som inte har beslutats av regering och riksdag.

..Samer och Indianer: KÄMPANDE URBEBEFOLKNING

Att Sverige har en urbefolkning, ett folk som fanns här före svenskarna, är en ovan tanke för de flesta. Nu har vi fått en påminnelse om den saken. Samerna har just öppnat ett kulturcentrum mitt i Gamla Stan i Stockholm, och där träffade *Ch B* ordföranden för Stockholms Sameförening Lars Niia samt Greta Kaddik, "tratoarsame" även hon. Greta är komvuxlärare, har bott bland Bolivias indianer och är medlem av Norrköpings Chilekommitté. Lars äger 200 renar som han sköter när han är ledig från sitt forskaruppdrag vid Sameinstitutet i Kautokeino.

Jag har gått en hel vecka i fjällen och knappast sett några renar och ännu mindre några samer. Kan man verkligen tala om ett samefolk Lars?

Lars — Ja här i Sverige är det ju bara en tio procent av samerna, kring två och ett halvt tusen som är sysselsatta med traditionell renskötsel av totalt 20 000 svenska samer. Och sen går de ju inte utklädda till samer och bor ofta mitt ibland den övriga bebyggelsen, så nog kan de vara lite svåra att hitta.

Vem räknas som same och vem räknar samer?

L — Ja vi har ju tryckt på myndigheterna att få till stånd en räkning. Men ännu utan resultat. (Den senaste var 1945/47, då angavs antalet i Sverige till 10 000, fortfarande officiell siffra!!!) Det finns ju vissa regler för hur man skall definiera en same. Man utgår bland annat från språket. Om en av mina far- eller morföräldrar talade samiska så kan jag räkna mig som same.

Greta — Om min farfars far var same, men jag själv inte bor i det ursprungliga området så är det väl tveksamt. Vi som är födda där uppe i norr och har vår kultur med oss sen barnsben vill ju räknas som samer. Hur det går med våra barnbarn är en svår fråga.

L — Det är samma problem som invandrarna har.

Har det status att vara av samesläkt?

G — I mina föräldrars generation hade det låg status.

Upp i Jokkmokk alltså?

G — Det var nog så i hela landet. Mest problem hade de med svenskar som de var i direkt kontakt med. Här söderut har man mötts positivt när man till exempel förklarat varför man har ett ovanligt familjenamn.

Kanske därför att vi här i söder har en romantisk inställning till samer, kåtor, lasso, renar och allt det där?

L — Jo, men däruppe handlar det dessutom om ett konkurrensförhållande om naturresurser som jaktmarker, fiskevattnen, skogsbyte och så vidare.

Sapmi (Sameland). I Norge finns 35 000 samer, i Sverige 20 000, i Finland 4 000 och i Soujet 2 000.

Det gäller att trampa på den svagare alltså?

L — Ja, just det. Här nere finns ju inte den problematiken. Det skedde en förändring i synen på samerna kring 70-talet som berodde på den kraftiga invandringen utifrån. Myndigheter och allmänhet fick upp ögonen för att det faktiskt finns andra kulturer än den svenska.

G — Men det berodde nog också på att det fanns ett stort uppvaknande bland den samiska ungdomen. "Vem skall få räknas som same?", finns det ett "samiskt blod"?

L — Jo, nog bidrog det väl, men det mesta kan vi nog tacka invandrarna för. I Norge fick man upp ögonen för samernas problematik efter kriget. Då visste man vad det var att vara ockuperad av en främmande makt, att ha någon annan som styrde och ställde. Samefrågorna kom i en annan belysning.

Har alltså Norge varit ett föregångsland i samepolitiken?

L — De har kommit lite längre där. Sverige ligger efter. Israel Ruong som är både same och professor påstår att Sverige ligger 20 år efter ..., skrattar Lars lite ironiskt.

Vilka står för den ökade medvetenheten, "asfalsamerna" eller renskötarna?

L — Det där är intressant. Det är nog de mer utbildade och folk som har rest lite grand och mött andra kulturer som ställer kraven. I Norge var det de intellektuella som drev frågorna och mycket hårt. Det var i Oslo det började. Renskötarna är lite mer traditionella. Deras intressen kretsar kring jobbet. Politiskt är de mer konservativa.

G — Du får inte dra alla över en kam där.

L — Nej, men generellt sett håller renskötarna på sitt och släpper inte in någon annan.

Att vara renskötare har väl ganska hög status, samebyn betraktas ju som ett bolag, eller hur?

L — Näja, inte som bolag. Rennäringslagen från 1971 säger att den är en ekonomisk förening. Fast det stämmer inte riktigt det heller.

Det som hände 71 var ju att man avskaffade rennäringsavgiften och förde över lite makt från statliga lantbruksnämnden till samebyarna, och lät dem bestämma själva i vissa stycken. Nu höjs det krav på att staten måste släppa till mera.

G — Det är väl gott och väl att få bestämma i byn men hur är det med jakt- och fiskerätten?

L — Om jakt- och fiskeupplåtelse beslutar länslantbruksnämndens rennäringsdelegation. Och där har staten majoritet. Inte samerna.

G — Ja, till och med vi som bott i området sen urminnes tid måste söka tillstånd...

L — Det finns alltså ingen äganderätt. Samerna har bara "bruksrätt" och kan utnyttja markerna däruppe enligt rennäringslagen. Och det är just detta som samerna är missnöjda med. Vi har bott där uppe så pass länge och borde därför ha mer att säga till om än bara ha bruksrätt. Ägande är i och för sig sekundärt. Det finns andra rättigheter. Vi vill ha rätt att säga ifrån om hur markerna

Hällristning
för god jakt?

och landet skall exploateras. Om vägar, gruvor, turism och så vidare.

Det finns alltså inga samiska markägar-
markeringar?

L — Jo, dom finns, men det är kollek-
tiva markeringar.

Har lagstiftarna respekterat detta?

L — Nej, inte alls! Nu har vi vänt oss till
samerättsutredningen på såväl svensk som
norsk och finsk sida för att man skall
beakta saken. Man måste gå tillbaka i
tiden och se hur det var förr egentligen.
Folkrättsfrågan kommer upp. Vad har
Sverige skrivit under i FN? Hur tolkar
man det? I Norge har de just publicerat
en utredning. Frågan är komplicerad.
Tänk dig vad det kunde betyda om sa-
merna hade mer att säga till om. Inte så
att de skulle vilja köra iväg dem som bor
i Kiruna, men det blev kanske en annan
resursfördelning.

Och skogen den är helt i domänverkets
vård?

G — Javisst. Jag minns hur jätteviktigt
det var för min far att fråga först, om han
fick ta ett eller två träd, när han behövde
virke.

L — Men samerna har ägt stora skogs-
områden!

Med papper och allt?

L — Javisst, såsom ägare av hävd. Sta-
ten och de som köpte skogen uppfatta-
de samerna som ägare. Men de har blivit
frånlurade, precis som nu pågår hos in-
dianerna i Sydamerika. Sedan delades
samelandet upp mellan Sverige, Norge
och Ryssland. Det är ju inte så gammalt
det där.

G — Och staten har väl aldrig erkänt
det kollektiva ägandet?

L — Nej, det passar ju inte in i svensk
lagstiftning.

Svenska samers riksförbund är medlem
av "Urbefolkningarnas världsråd" (WCIP)
eller hur?

L — Nej, riksförbundet är med i Nor-
diska Samerådet som i sin tur är med i
världsrådet. I riksförbundet är alla same-
byar och föreningar med, också vi här i
Stockholm. Dessutom har vi "Såme Ät-
nam", som är ett kulturförbund.

Har Nordiska Samerådet kunnat påverka
de nordiska regeringarna att agera till
förmån för andra urbefolkningar i värld-
den?

L — Inte Sverige, det vet jag. Det är

klart att frågor förs upp till UD. Men
där stannar det. De vill kanske inte agera
utåt, det är ju känsliga frågor.

Hur då? För Sveriges regering?

L — Ja, du förstår, de har alltså själva
en ursprungsbefolkning som de inte rik-
tigt vet hur de skall hantera. Det erkän-
de ju Palme när han var i Nicaragua och
frågan om Miskito-indianerna kom upp.
Och Sydafrika har ju också slängt frågan
tillbaka till Sverige när Sverige i FN har
protesterat mot apartheidregimen: Hur
har ni själva löst samefrågan? Samerådet
tar upp våra problem i FN genom Urbe-
folkningarnas världsråd. Men samefrågor
är ju inte så angelägna som andra gruppers
som lever under mycket svåra förhållan-
den.

G — Diskrimineringen mot ursprungs-
befolkningar tar sig fortfarande väldigt
råa uttryck. Nyligen så blev en ung in-
dian i Kanada dödsskjuten när han skulle
besöka en rättegång. En vaktpolis sköt
honom på domstolens trappa rakt genom
hjärtat. Någon hade sagt att han var be-
väpnad med en kniv. Och detta tog po-
lismannen som förevändning för att skju-
ner honom. Ett skott rakt i hjärtat,
på domstolens trappa. Otroligt att detta
kan ske i ett civiliserat land som Kana-
da! Och denne polisman är fortfarande
på fri fot och har inga rättsliga påföljder
att vänta.

L — Sådana exempel hittar man ju ofta
i USA också, inte bara våld mot indianer
utan mot alla minoritetsgrupper. Det sker
speciellt när människor protesterar mot
rättsvidriga förhållanden där de bor. Då
blir de obekväma och betraktas inte som
"riktiga människor". Övergrepp får inga
följder.

Jag har inte hört att samer demonstrerat
till förmån för andra urbefolkningar: till
exempel Namibias folk eller de svartas i
Sydafrika?

L — Kanske protesteras det lite då och
då. Men inte så att man går och ut och
demonstrerar. Protesttelegram förekom-
mer. Men sånt går ju offentligheten för-
bi tyvärr. Här i Stockholm gör vi så myc-
ket vi klarar av. Vi har fullt sjå att försva-
ra våra egna intressen.

Greta Kaddih
manar till
solidaritet
samer-indianer.

Lars Niia, trottoarsame
med 200 renar.

Eskimåer och indianer
hotar nu attackera oljeut-
vinningsanläggningarna i Ka-
nada. Hotet kommer efter
det att regeringen inte hör-
sammnat en begäran om er-
sättning för oljeutvinningen
i deras gamla hemland. 25
tusen eskimåer och 12 tusen
indianer från Dene-stammen
norr om 60:e breddgraden
kräver ett avtal om ursprungs-
befolkningarnas rättig-
heter.
Aftonbladet

Hur många samer är ni i Stockholm?

L — Kring två tusen.

Hur många tror du vi är i Chilekommit-
tén? Mindre än ett hundra.

L — Ja, men av dessa samer kanske
250 är medlemmar och bara ett tiotal
aktiva.

G — Jag tycker att vi måste ta upp den
internationella aspekten på våra lands-
möten. Det är en plikt vi samer har mot
andra urbefolkningar. Vi borde bygga
upp en kontaktkedja genom Nordiska
Samerådet, som kunde informera när det
begås en orätt som till exempel mot Ad-
Mapus ledning i Chile (Mapuches) som
arresterades. En kedja som når ut till
alla sameföreningar och byar. På så sätt
skulle protesterna kunna mångfaldigas. ►

Mapuche-indiansk
magisk figur.

► Jag tror inte det räcker bara med att i Nordiska Samerådets namn skicka en protest. Då blir det en enstaka företeelse, fastän det är en stor organisation. Det skulle vara bra för att medvetandegöra de enskilda samerna om solidaritetsfrågor om man engagerade många på det här sättet.

L — Jo, nog borde det kunna gå tycker jag.

G — Det behövs bara lite organisation på vissa punkter, så krävs det inte något stort maskineri för att åstadkomma lite grand. Men det är jätteviktigt för andra urbefolkningar att känna detta stöd.

L — Men skulle vi här i Stockholm vara med på alla protestmöten så skulle vi knappast få tid till annat. I Kiruna är kanske läget lite annorlunda. Jag tyckte förstås att det var angeläget, när John Graham var här, att vi var med som arrangörer vid mötet på SIDA:s U-Forum om brytningen av uran för Sverige i Kanada(*). Internationell solidaritet är en resursfråga. Men vi märker ju att det börjar sjuda lite, samer blir mer intresserade nu när vi fått vårt kulturcenter.

Förstår man inte lite bättre utifrån sin egen situation?

L — Klart, de som fått lite utbildning och läst lite mer är också mer intresserade.

Kanske att man behöver någon stor fråga att samlas kring, några martyrer eller någon uppenbar orättvisa?

L — Vi har ju uranbrytningen. Det är en konkret fråga. Det borras uppe i Krokomb. Människorna känner sig hotade.

Det borde kanske synas på Sergels Torg?

L — Det borde det verkligen.

G — Och utbyggnaden av älvarna, senast Pite är ju också en konfliktfråga.

Och utan sitt sameland är samekulturen dödsdömd, eller hur?

G — Jag tror att varje kultur måste vila på en ekonomisk bas, annars blir man hängande i luften. Språket utarmas.

L — Det är klart att våra kärnområden som Finnmarken, Karasuo och Kautokeino fungerar som refuger. Finska invandrare har Finland och grekerna sitt Grekland att stödja sig på. Samelandet fungerar likadant. Där talas samiska språket i affärer och på banker. Finns den kärnan kvar så kan den samiska kulturen bevaras. Men om den luckras upp — då vete sjutton.

G — I vår familj var vi fiskesamer. Jag tror att jakt- och fiskesamer har försvunnit till stor del.

L — På svensk sida är det nog så att kulturen baserar sig på rennäringen, på norsk sida är det fisket

Enligt Lennart Lundmark, historiker i Umeå, var ju renskötandet ingen ursprungsnäring hos samerna utan något de blev påtvingade av Gustav Vasa.

L — Ja, för att kunna betala skatter till kungens krig tvingades man att kapitalisera renarna, att bli ägare. Det där skedde alltså på 15 och 1600-talen. Man började öronmärka "sina" renar. På den tiden var samesamfälligheterna ofta släktgrupper (samiska: Sil'da) som samlades kring ett gemensamt utnyttjande av någon naturresurs, älvdal, sjö eller jaktmarker.

G — Vildrenarna har väl alltid flyttat uppför och nedför dalarna och samerna har följt efter. Det var så man blev renskötare.

Vad ser ni som det angelägnaste för samefolket idag? Ni är ett folk som till 10 procent lever på de ursprungliga näringarna och resten som folk mest, jobbar på posten, sjukhus, på tunnelbanan och så vidare.

G — Bland rent samiska näringar är slöjden oerhört viktig som kulturbärare.

Är alltså den samiska kulturen något man vill samlas kring: något man vill hålla vid liv till varje pris?

L och G — Vi hoppas det.

Ingvar Enghardt

(*) Se ruta sid 21.